

STORTINGET

Innst. 379 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 17 (2023–2024)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Det vises i meldingen til at innvandringen til Norge både skaper muligheter og utfordringer. For å gripe mulighetene og svare på utfordringene må integreringspolitikken utvikles fortløpende. Det fremgår av meldingen at regjeringen vil stake ut kursen for en effektiv, helhetlig og målrettet integreringspolitikk for Norge.

Det vises i meldingen til at innvandrere og barna deres er viktige ressurser i samfunnet. Et mangfold av mennesker med ulike bakgrunn, kompetanse og erfaringer beriker samfunnet og kan bidra til innovasjon og verdiskaping. Innvandring kan gi økonomisk vekst og utvikling, ikke minst ved å bidra med ressurser i deler av arbeidsmarkedet. Høy innvandring, særlig gjennom 2010-tallet, har vært en viktig bidragsyter til befolkningsvekst i Norge, særlig i de minst sentrale kommunene.

Det pekes i meldingen på at samtidig som innvandringen har mange positive sider, er det også utfordringer. Flertallet av innvandrerne er i arbeid, men likevel er det for mange som ikke kommer i jobb eller som faller ut av arbeidslivet for tidlig. Lav utdanning og svake norskferdigheter er med på å gjøre det vanskelig for mange innvandrere å komme godt inn i samfunnet. En

særlig høy andel kvinner og personer med bakgrunn fra enkelte land står utenfor arbeidslivet. Diskriminering utgjør i tillegg et betydelig hinder for tilgangen til arbeid. Selv med utdanning fra Norge og formelle kvalifikasjoner på plass er det en risiko for å bli stående utenfor.

Integreringspolitikken skal bidra til at samfunnet kan høste godene ved innvandring, mens de negative sidene begrenses. Det vises i meldingen til at på mange områder har integreringspolitikken lyktes godt med å legge til rette for at innvandrere og barna deres kan delta i arbeids- og samfunnsliv. Mange kommer inn i og blir værende i jobb, og mange deltar og finner seg til rette i sine lokalsamfunn. Ikke minst klarer mange barn av innvandrere seg godt både i skole, arbeid og samfunns livet. Norge har over tid hatt gode resultater med å få flyktninger inn i arbeid sammenliknet med andre nordiske land, og siden 2015 har sysselsettingsgraden økt mer blant innvandrere enn i den øvrige befolkningen.

1.1.1 EN INTEGRERINGSPOLITIKK FOR FLERE I ARBEID

Det fremgår av meldingen at regjeringens hovedmål for integreringsarbeidet er å få flere i arbeid, bygge sterke fellesskap og gode fellesarenaer, fremme likestilling, og bekjempe negativ sosial kontroll. Integreringspolitikken skal legge vekt på raskere saksbehandling og arbeidslinja.

Regjeringen vil ha en politikk der samfunnet både stiller krav og stiller opp. Voksne som får opphold i Norge, skal så raskt som mulig bli en del av og bidra i samfunnet på lik linje med alle andre. Det gjelder både for kvinner og menn. Innvandrere må oppleve at de møter

de samme forventningene og får de samme mulighetene som alle andre.

Regjeringen vil at flere skal komme inn i og få stabil tilknytning til det seriøse arbeidslivet. Deltakelse og selvforsørgelse er viktig for hver enkelt, for den norske økonomien og for den politiske oppslutningen både om velferdsordningene og om en rettferdig og konsekvent innvandringspolitikk. I en tid der andelen eldre øker og andelen i arbeidsfør alder synker, kan innvandringen bidra med hender og hoder i mange deler av arbeidslivet. Høy deltakelse er også viktig for å begrense sosiale forskjeller og spenninger som kan oppstå som resultat av ulikheter i økonomi, verdier eller levemåter. Samtidig vil regjeringen verne om det seriøse arbeidslivet og unngå sosial dumping. Det avhenger både av et godt regelverk og en konsekvent praksis, og av en sterk forankring hos partene i arbeidslivet. Da er det blant annet en utfordring at det er en lav andel fagorganiserte i mange innvandrergupper.

1.1.2 DEN FØRSTE TIDEN I NORGE

Det vises i meldingen til at for mange innvandrere er den første tiden den mest krevende, der en skal komme på plass i samfunnet og få fotfeste i arbeidslivet. Regjeringen er opptatt av at systemene for å ta imot nyankomne skal være fleksible i møte med store svingninger i hvor mange som kommer. Språkferdigheter og klar, korrekt og tilgjengelig informasjon er blant de viktigste faktorene for at nyankomne skal kunne navigere et nytt land, bruke sine ressurser og komme i kontakt med lokalsamfunnet. Det gjelder både dem som kommer som flyktninger, som arbeidsinnvandrere, som familieinnvandrere eller av andre grunner. For å utvikle gode språkferdigheter trengs det tilgjengelige og gode muligheter til språkopplæring og jevn kontakt med lokalsamfunn og arbeidsliv. Regjeringen har etablert et nasjonalt digitalt språkopplæringstilbud som skal gjøre det lettere å kombinere språkopplæring og arbeidsdeltakelse. Regjeringen vil også jobbe for bedre og mer tilgjengelig informasjon om både plikter, forventninger og rettigheter i Norge.

Det vises i meldingen til at for dem som søker beskyttelse fra krig eller forfølgelse, fungerer dagens bosettingsordning i all hovedsak godt. Den frivillige bosettingsmodellen, med et godt og nært samarbeid mellom staten og kommunene, har vært viktig for å bosette rekordmange flyktninger og fordrevne de siste årene. Regjeringen vil videreføre målet om at bosettingen skal være styrt, spredt, rask og treffsikker. Samtidig vil regjeringen at muligheter til arbeid og utdanning skal tillegges større vekt ved fordeling av flyktninger til bosettingskommune. Bosetting skal fortsatt være en frivillig oppgave for kommunene. Regjeringen er samtidig opptatt av å adressere utfordringene for dem som må vente

lenge på bosetting, både ved å jobbe for at arbeidet med kvalifisering kan starte allerede i asylmottaket, og ved å se på hvordan vi kan sikre at alle som har lovlig opphold i Norge, blir bosatt innen rimelig tid.

Introduksjonsprogrammet gir flyktninger og fordrevne mellom 18 og 55 år en god start etter bosetting. Programmet er fleksibelt og skal tilpasses den kompetansen og de behovene den enkelte flyktningen har. Regjeringen ønsker å styrke ordningene for nyankomne innvandrere i integreringsloven. De som har utdanning, skal som hovedregel raskt ut i arbeid. De som ikke har utdanning, skal få mulighet til å gjennomføre formell opplæring som kan gi en stabil tilknytning til det norske arbeidslivet. Regjeringen ønsker også å styrke samarbeidet mellom kommunene og Arbeids- og velferdsetaten om oppfølging av deltakerne, og styrke samarbeidet med arbeidsgivere og bruken av ordinært arbeidsliv som opplærings- og kvalifiseringsarena. Regjeringen vil komme med en egen melding til Stortinget om arbeidsmarkedspolitikken, der blant annet arbeids- og velferdsforvaltningens innsats for å få flere i arbeid vil bli tatt opp.

1.1.3 EN EFFEKTIV, HELHETLIG OG MÅLRETTET INTEGRERINGSPOLITIKK

Det vises i meldingen til at integrering er en kompleks og langvarig prosess der mange aktører er involvert. Det finnes få enkle løsninger, og mye av det som kan være viktig for den enkelte, ligger utenfor hva det offentlige har kontroll over. Vellykket integrering er avhengig av innsats i mange deler av samfunnet, både fra en lang rekke myndigheter, i stat, kommuner og fylkeskommuner, og fra et engasjert og inkluderende sivilsamfunn. Innvandrere er en sammensatt gruppe med forskjellige utgangspunkt og ulike behov.

God integrering er avhengig av den enkeltes innsats. Samtidig må systemene rundt legge godt til rette. Integreringen avhenger også av at lokalsamfunnene stiller opp – naboer, arbeidsgivere, kolleger og frivillighet. Da må tjenestene være tilpasset slik at de er tilgjengelige og av like god kvalitet for alle brukere. Dersom samarbeidet mellom sektorer ikke fungerer, kan det forsinke integreringen.

Regjeringen vil at integreringspolitikken skal være effektiv, helhetlig og målrettet. For å legge til rette for et godt og rettferdig samfunn for alle, må innvandrere og barna deres kunne delta på alle samfunnsarenaer, uavhengig av bakgrunn. Barn skal ha en trygg og god oppvekst og like muligheter. De skal få delta i barnehage, gå på skole og være med i fritidsaktiviteter der de kan oppleve inkludering, fellesskap og vennskap, og der de kan lære og utvikle seg. Regjeringen forventer at alle innbyggere i Norge benytter seg av mulighetene til å delta innenfor rammene av sine plikter og rettigheter. Inte-

greringspolitikken skal bidra til at innvandrere får innsikt i og slutter opp om de grunnleggende verdiene som er nedfelt både i lovverk og i skrevne og uskrevne regler i det samfunnet de blir en del av.

Det pekes i meldingen på at alle myndigheter har et selvstendig ansvar for å sikre at politikk og tiltak inkluderer hele befolkningen. Samordning er særlig viktig i krise- og beredskapssituasjoner som krever rask informasjonsdeling og handling. Dette ble ikke minst tydelig under koronapandemien og i den siste tiden med høye ankomster av fordrevne fra Ukraina.

1.1.4 BARRIERER FOR INTEGRERING

Det vises i meldingen til at personer med innvandrerbakgrunn møter barrierer som kan hindre deltakelse og begrense mulighetene for sosial omgang og livsutfoldelse. Barrierene kan blant annet bunne i dårlige levekår, vedvarende lavinntekt og utilfredsstillende boforhold, diskriminering og rasisme på ulike arenaer i samfunnet eller negativ sosial kontroll og æresrelatert vold i enkelte familier og miljøer. Barrierene kan forverre levekårene og forsterke virkningene av blant annet lav utdanning og begrensede norskkunnskaper. De som ikke kommer inn i arbeid, eller ikke får delta på ordinære samfunnsarenaer, kan bli stående på utsiden eller søke seg mot fellesskap og tilhørighet i randsonen av storsamfunnet. Iblant kan dette skje gjennom kriminalitet eller ulike former for ekstremisme.

Personer med innvandrerbakgrunn er betydelig overrepresentert i gruppen med vedvarende lavinntekt, særlig blant dem med flyktningbakgrunn. Innvandrerbarn utgjør nesten seks av ti barn i familier med vedvarende lavinntekt, tre ganger høyere enn deres andel av befolkningen, selv om både andelen og antallet har sunket de siste årene. Barn som vokser opp i familier med lavinntekt, kan ha flere og sammensatte utfordringer: dårligere helse, dårligere boforhold, lavere deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter og økt risiko for å falle fra videregående opplæring. I enkelte byområder er slike problemer utbredt, noe som kan gi krevende oppvekst, bo- og nærmiljøer. Personer fra grupper med lavinntekt og sammensatte levekårsproblemer involveres også oftere i kriminalitet. Regjeringen vil utjevne forskjeller i levekår, sikre sosial mobilitet og redusere fattigdom. Å gi mulighet for arbeid og utdanning er det viktigste. Dette gjøres blant annet gjennom introduksjonsprogrammet. Regjeringen vil i 2025 legge fram en egen melding til Stortinget om sosial mobilitet og sosial utjevning.

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, herunder tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, er særlig et problem i noen innvandremiljøer. Både kvinner og menn blir utsatt, men om lag tre av fire saker gjelder kvinner. En mangeårig innsats har gitt resultater, og flere får hjelp. Samtidig er utfordringene sammensatte og

vedvarende. Det er fortsatt viktig med forebyggende tiltak og å styrke kompetansen til ansatte i barnevernet, politiet, i arbeids- og velferdsforvaltningen og i helse- og skolesektoren. Foreldre må kjenne sitt ansvar, og det er viktig med målrettede informasjonstiltak om tjenestene og forebyggende tiltak. Regjeringen vil styrke innsatsen med flere spissede og målrettede tiltak for å møte disse utfordringene, og vil legge fram en ny handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold for 2025–2028.

Integreringspolitikken kan bidra til å gjøre samfunnet mindre utsatt for kriminalitet, hvor blant annet tilgang på utdanning og arbeid inngår i en helhetlig tilnærming til kriminalitetsforebygging. Tiltak for å bekjempe kriminalitet må ta hensyn til at befolkningen er mangfoldig, sammensatt av mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer. Tidlig innsats, for eksempel i hjemmet og på skolen, kan bidra til å forebygge negativ utvikling, atferdsvansker og kriminalitet. Regjeringen vil forebygge bedre og jobbe for trygghet for alle. Regjeringen vil blant annet forsterke arbeidet mot gjengkriminalitet, forbedre de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging og styrke innsatsen for å forebygge kriminalitet blant unge. Trygge lokalsamfunn vil også kunne forebygge levekårsproblemer og stimulere til deltakelse og inkludering.

1.1.5 LÆRDOMMER FRA UKRAINA

Det pekes i meldingen på at Russlands angrepskrig mot Ukraina siden februar 2022 har gitt det størst antallet fordrevne i Europa siden andre verdenskrig. I februar 2024 har over 70 000 personer fra Ukraina søkt om beskyttelse i Norge. På samme tidspunkt var over 60 000 fordrevne registrert bosatt i Norge. Det har gitt den raskeste økningen i antall innvandrere fra ett enkelt land i Norge noensinne. Personer med bakgrunn fra Ukraina er med det den nest største innvandrergruppen i Norge. Aldri før har bosettingen gått så raskt, og aldri er så mange blitt bosatt på så kort tid.

Norge skal stille opp for Ukraina, både med sivil og militær bistand og ved å gi beskyttelse til dem som kommer hit. Fordrevne er i Norge midlertidig, og det skal legges til rette for at de kan vende tilbake når det er mulig. Samtidig skal de fordrevne ha trygge og gode opphold i Norge med en meningsfull hverdag mens de er her. Regjeringen vil at fordrevne raskt skal komme i jobb, forsørge seg selv og kunne delta i det norske samfunnet. Barn skal få gå på skole eller i barnehage og møte andre barn. Det skal legges til rette for at voksne så raskt som mulig kommer i arbeid eller annen aktivitet.

Situasjonen har endret seg betydelig i løpet av de to årene krigen har pågått. Regjeringen har fulgt situasjonen og justert kursen underveis. Også framover vil det

kunne dukke opp nye utfordringer som gjør det nødvendig å justere kursen og sette inn nye tiltak.

Regjeringen er opptatt av fortsatt å ha kontroll på innvandringen og integreringen. Når det kommer svært mange over tid, gir det et betydelig press på systemene både for mottak og integrering. Regjeringen har derfor kommet med en rekke innstramminger som skal bidra til å få ankomstene nærmere nivået i nabolandene. Regjeringen er forberedt på raskt å komme med ytterligere tiltak dersom situasjonen skulle tilsi det.

Selv om krigen mot Ukraina fortsatt pågår, uten utsikter til en snarlig løsning, er regjeringen opptatt av å oppsummere noen lærdommer av håndteringen til nå. Regjeringen har fra starten fulgt situasjonen tett, blant annet gjennom følgeevalueringer, og vil legge opp til at å evaluere håndteringen samlet når situasjonen tilsier det. Siden ankomstene stadig er høye, og mange har vært i Norge i kort tid, vil vurderingene her med nødvendighet bli foreløpige.

De høye ankomstene av fordrevne har satt ankomst-, mottaks- og bosettingsapparatet på prøve. Overordnet har systemene fungert godt. Forenklet kartlegging i den tidlige fasen var avgjørende, men gir samtidig en risiko for at bosettingen blir lite treffsikker, og at viktig informasjon om den enkelte først blir avdekket etter bosetting. Gode digitale systemer for å dele informasjonen er viktig for at den informasjonen som samles inn, kan komme til nytte.

Innsats fra kommuner over hele landet har vært avgjørende for å bosette rekordmange, og kommunene har vist stor evne og vilje til å ta imot. Bosettingen har gått raskt, også for flyktninger fra andre land. Samtidig legger rekordhøy bosetting flere år på rad et betydelig press på mange kommuner, ikke minst på kapasiteten i boligmarkedet, men også på kapasiteten og kompetansen i tjenestene innen blant annet helse, skole og barnehage. De midlertidige lovendringene som ble vedtatt sommeren 2022, bidrar både til håndteringen nå og er viktige for beredskapen framover. Regjeringen vil komme med forslag om videreføring av disse lovene om kort tid.

Regjeringens utgangspunkt er at fordrevne fra Ukraina skal vende tilbake når det er mulig. I en slik situasjon har det vært aktuelt å gjøre enkelte tilpasninger sammenlignet med det ordinære systemet for flyktninger. En tosporet tilnærming til fordrevne innebærer at myndighetene tar høyde for både integrering, deltakelse og ordinære rettigheter og plikter i tilfluktslandet, samtidig som en legger til rette for tilbakevending og aktiv deltakelse i gjenoppbygging og samfunnsutvikling i hjemlandet. En slik politikk innebærer i praksis en krevende balanse mellom innsats for deltakelse i norsk arbeids- og samfunnsnivå og hensynet til hjemlandets behov, og mellom investeringer i dag og muligheten for høye kostnader i framtiden. Regjeringen jobber med å

tilpasse de ordinære systemene for bosetting og integrering av flyktninger for i større grad å kunne legge til rette både for integrering i Norge og tilbakevending til hjemlandet.

Regjeringen vil også bruke erfaringene med korte arbeidsrettede kvalifiseringstilbud for fordrevne fra Ukraina i videre utvikling av det ordinære regelverket og vurdere behovene for å innføre permanente beredskapshjemler i ulike lover for å håndtere en framtidig situasjon med høye ankomster av asylsøkere.

1.1.6 EN STYRKET INTEGRERINGSPOLITIKK FOR ARBEIDSINNVANDRERE

Det vises i meldingen til at arbeidsinnvandrerne siden 2004 har vært den største innvandrerguppen til Norge, før Russlands fullskala invasjon av Ukraina i 2022. Av de nesten 300 000 arbeidsinnvandrerne som flyttet til Norge i perioden 2004 til 2020, er over to tredeler fortsatt bosatt i Norge. Over 60 pst. av dem som kom fra Sentral- og Øst-Europa de første årene etter EU-utvidelsen i 2004, var fortsatt bosatt i 2020. En stor andel av arbeidsinnvandrerne opplever betydelige integreringsutfordringer. De har mangelfulle norskerfardigheter, lav deltakelse i frivillighet og politikk og liten opplevelse av tilhørighet. Dette gjelder særlig dem med bakgrunn fra Sentral- og Øst-Europa. Mange befinner seg dessuten i deler av arbeidsmarkedet som har dårligere lønns- og arbeidsvilkår, lav fagorganisering og få muligheter for å bytte arbeidsgiver.

Regjeringen mener det er behov for en styrket politikk for å bedre integreringen av arbeidsinnvandrere i Norge. Arbeidsinnvandrerrutvalget har anbefalt en differensiert integreringspolitikk, som kombinerer generelle arbeidslivs- og kompetansepolitiske tiltak med målrettede integreringstiltak for å understøtte den norske modellen. Det viktigste er å sikre videreutviklingen av et ryddig og organisert arbeidsliv. Det krever blant annet en vedvarende innsats mot sosial dumping, økt kontroll mot arbeidslivskriminalitet og mer effektive sanksjoner. Bedre lønns- og arbeidsvilkår gir tid og rom til å delta på andre arenaer og vil i seg selv kunne bidra til bedre integrering. Samtidig er bedre norskerfardigheter og andre målrettede integreringstiltak sentralt.

Regjeringen vil jobbe for at arbeidsinnvandrerne får tilgang til korrekt, klar og lett tilgjengelig informasjon om blant annet rettigheter og plikter i det norske arbeidslivet. Regjeringen vurderer å gi arbeidsinnvandrere og deres familie rett til opplæring i norsk og i samfunnskunnskap og vil utrede nærmere hvordan opplæringene bør innrettes.

1.2 Migrasjon og integrering

Meldingen starter i kapittel 2 med en overordnet framstilling av migrasjon og integrering. Kapittelet

drøfter det globale utfordringsbildet når det gjelder migrasjon, innvandringen til Norge og status for integreringen i Norge per i dag. Kapittelet har videre en omtale av Arbeidsinnvandrerrutvalget NOU 2022: 18 Mellom mobilitet og migrasjon og av internasjonalt samarbeid. I kapittelet vises det også til hvilke bærekraftsmål integreringspolitikken er relevant for.

Sist i kapittelet gis en omtale av økonomiske og administrative konsekvenser. Det vises i meldingen til at de konkrete tiltakene som er beskrevet i meldingen, dekkes innenfor gjeldende rammer for ansvarlige departementer. Meldingen peker også på temaer som vil bli utredet videre. Økonomiske og administrative konsekvenser av eventuelle tiltak vil bli kartlagt i utredningsarbeidet, i lys av innretningen av de enkelte tiltakene. Dette gjelder også eventuelt konsekvenser for kommunesektoren. Tiltak som krever bevilgningsøkninger, er avhengige av prioriteringer i budsjettprosessen, og vil eventuelt bli fremmet for Stortinget i forbindelse med de årlige budsjettene. Gjennomføringen av nye tiltak må vurderes ut fra den økonomiske situasjonen.

1.3 Høye ankomster av fordrevne fra Ukraina

Meldingens kapittel 3 gir en samlet framstilling av erfaringene med de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina siden februar 2022.

Det fremkommer i meldingskapittelet at regjeringen vil

- evaluere håndteringen av de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina i lys av gjennomførte og pågående følgeevalueringer.
- vurdere behovene for permanente beredskaps-hjemler for å håndtere en framtidig situasjon med høye ankomster av asylsøkere.
- vurdere hvordan de ordinære systemene for bosetting og integrering av flyktninger og fordrevne kan tilpasses for i større grad å kunne legge til rette både for integrering, deltakelse og ordinære rettigheter og plikter i tilfluktslandet, og for tilbakevending og aktiv deltakelse i gjenoppbygging og samfunnsutvikling i hjemlandet.
- bruke erfaringene med korte arbeidsrettede kvalifiseringstilbud for fordrevne fra Ukraina i videre utvikling av det ordinære regelverket.
- videreføre de midlertidige endringene i plan- og bygningsloven og husleieloven for å bidra til å framskaffe boliger ved vedvarende høye ankomster.
- innhente mer kunnskap om erfaringer med alternative botilbud for flyktninger i beredskapssituasjoner i nordiske land.

1.4 Del I Den første tiden i Norge

Del I Den første tiden i Norge presenterer politikken som retter seg mot asylsøkere, nyankomne flyktninger og arbeidsinnvandrere i den første tiden etter ankomst til Norge, og drøfter utfordringene som oppstår i denne perioden. Et sentralt tema i denne delen er systemene for bosetting av flyktninger og fordrevne.

Meldingens kapittel 5 ser på situasjonen for arbeidsinnvandrere, mens kapittel 6 ser på situasjonen for dem med fluktbakgrunn. Meldingens kapittel 7 presenterer politikken for bosetting av flyktninger og fordrevne.

Arbeidsinnvandrerrutvalgets utredning NOU 2022:18 Mellom mobilitet og migrasjon behandles tematisk gjennom meldingen. I Del I drøftes behovet for at nyankomne arbeidsinnvandrere og deres familier får tilgang til korrekt, klar og lett tilgjengelig informasjon om blant annet rettigheter og plikter i det norske arbeidslivet.

1.4.1 KAPITTEL 5 ARBEIDSINNVANDRERES FØRSTE TID I NORGE

I meldingens kapittel 5 Arbeidsinnvandreres første tid i Norge fremkommer det at regjeringen vil

- gjennomføre en kartlegging av omfang og konsekvenser av at en større andel innvandrere oppholder seg i Norge over lengre tid og betaler skatt, uten at de er registrert som bosatt.
- legge til rette for at det utvikles gode regionale velkomstilbud til nyankomne arbeidsinnvandrere og andre innvandrergupper som ikke omfattes av tilbudet som gis til asylsøkere og flyktninger.
- få utarbeidet en veileder rettet mot kommuner, arbeidsgivere og andre aktører med forslag til og løsninger på hvordan man kan ta imot arbeidsinnvandrere og deres familie på en god måte.
- legge til rette for at nettstedet Ny i Norge skal være informasjonskanalen for nettbasert informasjon til utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere.

1.4.2 KAPITTEL 6 PERSONER MED FLUKTBAGGRUNN OG DEN FØRSTE TIDEN I NORGE

I meldingens kapittel 6 Personer med fluktbakgrunn og den første tiden i Norge fremkommer det at regjeringen vil

- jobbe for å starte kvalifisering for arbeid allerede i asylmottak.
- fortsette å prioritere enslige mindreårige i saksbehandlingen.
- opprettholde tilliten til asylordningen gjennom et effektivt returarbeid.

1.4.3 KAPITTEL 7 BOSETTING AV FLYKTNINGER

I meldingens kapittel 7 Bosetting av flyktninger fremkommer det at regjeringen vil

- videreføre bosetting som en frivillig oppgave for kommunene.
- videreføre hovedelementene i integreringstilskuddsordningen.
- gjennomgå behovet for ytterligere lovforankring og tydeliggjøring av roller i bosettingsarbeidet.
- vurdere dagens kartlegging før bosetting, inkludert kartlegging av unge under 18 år og eldre over 55 år.
- legge større vekt på muligheter for arbeid og utdanning når flyktninger blir bosatt.
- bidra til å videreutvikle digitale verktøy som kan gjøre det enklere å oppnå treffsikker bosetting.
- oppfordre kommunene til å unngå at nyankomne flyktninger bosettes i områder med store levekårsutfordringer.
- videreføre ordningen med avtalt selvbosetting.
- følge med på situasjonen for kommuner som har stor tilflytting av flyktninger.
- gå i dialog med kommunene og KS om hvordan en kan sørge for at alle flyktninger med omfattende og varige helse- og omsorgsbehov blir bosatt innen rimelig tid.
- evaluere virkningene av utvidelsene av ekstratilskudd ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne.
- legge til rette for at alle barn som har oppholdstillatelse i Norge, blir bosatt i en kommune.

1.5 Del II Integrering gjennom arbeid og utdanning

Meldingens Del II Integrering gjennom arbeid og utdanning handler om utfordringene med å få flere innvandrere i arbeid og drøfter mulige tiltak langs fire hovedspor: Styrket samarbeid og samordning, økt formell kompetanse, bedre norskferdigheter og styrket deltakelse i et ryddig og seriøst arbeidsliv.

I del II av stortingsmeldingen setter regjeringen søkelys på politikken for å øke sysselsettingen og styrke situasjonen i arbeidslivet for ulike grupper av voksne innvandrere – arbeidsinnvandrere fra både EØS-området og tredjeland, flyktninger, personer med kollektiv beskyttelse og familieinnvandrere. Delen starter med en beskrivelse av sysselsettingssituasjonen og hvordan denne blant annet varierer med innvandringsgrunn, botid, landbakgrunn og andre individuelle kjennetegn.

Det pekes i meldingen på at det finnes en rekke ordninger og tiltak som skal bidra til at flyktninger og innvandrere kommer i og blir værende i arbeidslivet, herunder introduksjonsprogrammet, jobbsjansen, kvalifiseringsprogrammet og arbeidsmarkedstiltak i regi av

Arbeids- og velferdsetaten. Disse ordningene blir behandlet i meldingens kapittel 10 og 11.

Det vises i meldingen til at mange aktører og fragmentert virkemiddelbruk er en barriere i arbeidet med å kvalifisere innvandrere for det norske arbeidslivet. For å få flere innvandrere i arbeid er det nødvendig at integrerings-, utdannings- og arbeidsmarkedsmyndigheter samarbeider og ser virkemidlene i sammenheng. Det gjelder både på nasjonalt, regionalt og lokalt plan. Meldingens kapittel 10 omhandler tiltak og virkemidler for å styrke samarbeidet og samordningen i integreringsarbeidet.

Å fullføre videregående skole er blant det aller viktigste for å komme inn i og bli værende i arbeidslivet. Meldingens kapittel 11 omhandler tiltak og virkemidler for å øke den formelle kompetansen blant innvandrere.

Gode norskferdigheter er en nødvendighet i store deler av arbeidslivet. Meldingens kapittel 12 omhandler tiltak og virkemidler for å bedre norskferdighetene blant innvandrere.

Hvilke deler av arbeidslivet innvandrere kommer inn i, har mye å si for integreringen på alle arenaer, både økonomisk, sosiokulturelt og sivilpolitisk. Meldingens kapittel 13 omhandler innvandreres arbeidsforhold og arbeidsmiljø, og hvordan regjeringen vil legge til rette for et godt og trygt arbeidsliv for alle.

Arbeidsinnvandrerrutvalgets utredning NOU 2022:18 Mellom mobilitet og migrasjon behandles tematisk gjennom meldingen. I meldingens del II trekkes norskferdigheter frem som grunnleggende for også arbeidsinnvandreres integrering, og de særlige utfordringene ved arbeidsinnvandrernes arbeidsforhold, arbeidsmiljø og lav andel fagorganiserte.

1.5.1 KAPITTEL 10 STYRKET SAMARBEID OG SAMORDNING

I meldingens kapittel 10 Styrket samarbeid og samordning fremkommer det at regjeringen vil

- utrede hvordan organiseringen og koordineringen av introduksjonsprogrammet bør reguleres nærmere i integreringsloven.
- utrede forslag til endringer i integreringsloven for de med kort programtid, basert på følgeevalueringene av integreringsloven og midlertidig regelverk.
- utrede forslag om at statsforvalterens tilsynsoppgaver skal utvides til også å gjelde forsvarlighetskravet og fylkeskommunens oppgaver etter integreringsloven.
- vurdere å styrke statsforvalterens tilsyns- og veiledningsrolle med kommunenes oppgaver etter integreringsloven.
- innhente mer kunnskap om barrierer for samarbeidet og muligheter som kan styrke samarbeidet mellom kommunen og Arbeids- og velferdsetaten om

- oppfølging av deltakere i introduksjonsprogram, særlig for deltakere med kort programtid.
- styrke samarbeidet med arbeidsgivere og øke bruken av ordinært arbeidsliv som opplærings- og kvalifiseringsarena.
- innhente mer kunnskap om barrierene og mulighetene for å få til en smidig overgang for deltakere som har behov for oppfølging i et Nav-kontor etter avsluttet introduksjonsprogram.
- vurdere framtidig innretning av Jobbsjansen med bakgrunn i evalueringen av piloteringen av per capita-modellen.
- utrede hvordan utvikling og anskaffelse av tiltak for innvandrere som står langt fra arbeidsmarkedet kan skje på tvers av forskjellige ordninger og brukes av deltakere i ulike program med ulik inntektssikring.
- foreslå å innføre rett og plikt til introduksjonsprogram for flyktninger mellom 55 og 60 år.

1.5.2 KAPITTEL 11 ØKT FORMELL KOMPETANSE

I meldingens kapittel 11 Økt formell kompetanse fremkommer det at regjeringen vil

- utrede forslag til endringer i integreringsloven som skal bidra til at flere fullfører videregående opplæring, især fag- og yrkesopplæring, eller oppnår kompetansebevis, innenfor rammene av introduksjonsprogrammet, blant annet gjennom økt bruk av realkompetansevurdering og ved å vurdere lang programtid for flere.
- vurdere tiltak for rask oppstart av videregående opplæring, især fag- og yrkesopplæring, i introduksjonsprogrammet.
- vurdere tiltak for bedre tilrettelagt gjennomføring av videregående opplæring, især fag- og yrkesopplæring, i introduksjonsprogrammet.
- utrede tiltak som skal bidra til at flere fullfører videregående opplæring, især fag- og yrkesopplæring etter avsluttet introduksjonsprogram, blant annet gjennom tett oppfølging, kontinuitet og sikring av livsopphold.
- fortsette å utvikle godkjenningsordningene for utenlandsk fag- og yrkesopplæring, utenlandsk høyere yrkesfaglig utdanning og utenlandsk høyere utdanning.
- sørge for bedre brukerveiledning og informasjon om godkjenning av utenlandsk utdanning og yrkesgodkjenning og bedre samhandling mellom godkjenningsmyndigheter.
- forbedre prosessene som ligger til grunn for godkjenning av utenlandsk utdannet helsepersonell, inkludert å redusere kostnadene for gebyrer og tilleggskrav.

- utarbeide korte yrkesrettede løp innenfor rammene av introduksjonsprogrammet som skal bidra til at personer med utdanning innen et yrke/en profesjon raskere skal kunne komme inn i og praktisere yrket sitt.
- igangsette et forskningsprosjekt som kan gi oppdatert kunnskap om utfordringene ved og effekter av ordningene for godkjenning av utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner.

1.5.3 KAPITTEL 12 BEDRE NORSKFERDIGHETER

I meldingens kapittel 12 Bedre norskferdigheter fremkommer det at regjeringen vil

- etablere og følgevaluere et nasjonalt tilbud om digital norskopplæring.
- vurdere å gi arbeidsinnvandrere og deres familie rett til norskopplæring, og utrede nærmere hvordan en slik opplæring bør innrettes.
- utrede tilbudet som gis til nyankomne døve og vurdere regelverksendringer.
- utvikle kartleggingsverktøy for norskferdigheter, til bruk blant annet ved inntak til og underveis i norskopplæring i statlig og kommunal regi.

1.5.4 KAPITTEL 13 STYRKET DELTAKELSE I ARBEIDSLIVET

I meldingens kapittel 13 Styrket deltakelse i arbeidslivet fremkommer det at regjeringen vil

- innhente mer kunnskap om innvandreres deltakelse i arbeidslivet, herunder tilknytningsformer, arbeidsforhold, HMS, arbeidskultur, språkferdigheter og diskriminering.
- videreføre arbeidet for å styrke mangfold i arbeidslivet, blant annet gjennom utdeling av mangfoldsprisen og videreutvikling av nettstedet MIKA.
- iverksette relevante tiltak for å fremme etnisk mangfold i arbeidslivet.
- jobbe aktivt mot rasisme og diskriminering i arbeidslivet.
- vurdere å gi arbeidsinnvandrere og deres familie rett til opplæring i samfunnskunnskap, og utrede nærmere hvordan en slik opplæring bør innrettes.
- i samarbeid med partene i arbeidslivet gjennomføre tiltak for å styrke fagorganiseringen blant innvandrere og føre en politikk som stimulerer til økt organisasjonsgrad blant både arbeidstakere og arbeidsgivere.
- føre en aktiv politikk for å hindre at mennesker blir utnyttet på jobb, bekjempe sosial dumping og sikre at fellesskapet ikke unndras inntekt.

1.6 Del III Fellesskap og mangfold

Del III Fellesskap og mangfold viser fram integreringspolitikken som et bredt, sektorovergrepene felt. Situasjonen for og tilbudet til barn og unge er et gjennomgående tema. Delen har tre underkapitler. Meldingens kapittel 15 Levekår og barrierer for deltakelse omhandler levekårene for innvandrere generelt og spesielt for barnefamilier og eldre. Omfanget av lavinntekt, ulike sider ved innvandreres boforhold og inntektssikring blir drøftet. Kapitlet omhandler også andre barrierer for at personer med innvandrerbakgrunn kan delta i samfunnet på lik linje med øvrige innbyggere, for eksempel rasisme og diskriminering. Dessuten tar kapitlet opp hvordan ulike barrierer kan bidra til utviklingen av kriminalitet og ekstremisme. Meldingens kapittel 16 Hverdagsintegrering og fellesarenaer omtaler mange ulike arenaer, i første rekke frivillig arbeid, trossamfunn, kultur- og fritidsaktiviteter, valg og representasjon og statsborgerskap. Meldingens kapittel 17 Offentlige tjenester for en mangfoldig befolkning drøfter hvordan innvandrere og deres etterkommere skal sikres et likeverdig tjenestetilbud gjennom tilrettelagt informasjonsformidling og bruk av kvalifisert tolk. Dessuten handler dette kapitlet om betydningen av et godt tjenestetilbud på sentrale samfunnsområder som barnehage og skole, barnevern og familievern, samt helse- og omsorgstjenester.

Arbeidsinnvandrerrutvalgets utredning NOU 2022:18 Mellom mobilitet og migrasjon behandles tematisk gjennom meldingen. I Del III drøftes utvalgets anbefalinger for økt deltakelse og dialog med personer med innvandrerbakgrunn.

1.6.1 KAPITTEL 15 LEVEKÅR OG BARRIERER FOR DELTAKELSE

I meldingens kapittel 15 Levekår og barrierer for deltakelse fremkommer det at regjeringen vil

- bruke anbefalingene fra ekspertgruppen om barn i fattige familier i den videre innsatsen for å motvirke og forebygge fattigdom blant barnefamilier.
- legge fram en melding til Stortinget om sosial mobilitet og sosial utjevning i 2025.
- arbeide for å dempe ulikhetene i samfunnet, blant annet ved å styrke det universelle tjenestetilbudet til barn og unge.
- videreføre samarbeidsstrategien for barn og ungdom i lavinntektsfamilier i 2024.
- følge opp samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunn.
- bidra til at flere leietakere og utleiere skal oppleve det å leie og å leie ut bolig som trygt og forutsigbart.
- følge opp stortingsmeldingen om en helhetlig boligpolitikk, blant annet med mål om at flere skal få mulighet til å eie egen bolig, at leiemarkedet skal

være trygt og forutsigbart, og om forsterket innsats for dem som ikke selv klarer å skaffe seg eller beholde en egnet bolig.

- følge opp tiltakene i Handlingsplan mot rasisme og diskriminering – ny innsats 2024–2027.
- legge fram egne handlingsplaner mot samehets, antisemittisme og diskriminering av og hat mot muslimer.
- videreutvikle forskning og kunnskap om hvordan bekjempe rasisme og etnisk diskriminering.
- legge fram en ny strategi for likestilling mellom kvinner og menn i 2024.
- vurdere og sende på høring Mannsutvalgets utredning.
- legge fram en melding til Stortinget om seksuell trakassering i 2024.
- følge opp tiltakene i Handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026).
- gjennomføre Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028). Trygghet for alle.
- vurdere tiltak for at sentrene mot incest og seksuelle overgrep når ut til et større mangfold av befolkningen.
- vurdere hvordan innsatsen for å forebygge kriminalitet blant unge kan styrkes.
- forbedre de strafferettslige reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.
- forsterke arbeidet mot gjengkriminalitet.
- legge fram en melding til Stortinget om forebygging av ekstremisme våren 2025.

1.6.2 KAPITTEL 16 HVERDAGSINTEGRERING OG FELLESARENAER

I meldingens kapittel 16 Hverdagsintegrering og fellesarenaer fremkommer det at regjeringen vil

- oppfordre kommuner til å utvikle en helhetlig frivillighetspolitikk og etablere innvandrerråd eller flerkulturelt råd, i samarbeid med lag og foreninger i kommunen.
- legge til rette for god og forutsigbar driftstøtte til innvandrersorganisasjoner.
- utrede hvordan et formalisert kontaktpunkt for dialog mellom nasjonale myndigheter og innvandrersorganisasjoner best kan ivaretas.
- innhente mer kunnskap om hvordan lokale og regionale fora for dialog og samarbeid fungerer i dag, inkludert representasjon av ulike innvandrergupper.
- videreføre den nasjonale integreringskonferansen som arena for dialog mellom innvandrerbefolkningen og sentrale myndigheter.

- vurdere rammebetingelsene for frivillige organisasjoner i lys av evalueringen av tilskudd til frivillige organisasjoner på integreringsfeltet.
- følge opp den kommende handlingsplanen for like muligheter til å delta i kultur, idretts- og friluftslivsaktiviteter for barn og unge.
- følge opp Rom for deltakelse – regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023–2025) for å øke barn og unges deltakelse i kulturfrivilligheten.
- vurdere hvordan ordningen Inkludering i kulturliv kan utvikles og tilpasses organisasjonenes behov for forutsigbarhet.
- legge fram en leselyststrategi der levekårsutsatte områder er prioritert.
- forsterke og videreutvikle dialogen mellom myndighetene og tros- og livssynssamfunnene for å styrke integreringen, bedre likestillingen og sikre god kunnskap om forståelsen av regelverk og ordninger.
- videreføre målrettede informasjonstiltak i forkant av valgene med formål å øke valgdeltakelsen til personer med innvandrerbakgrunn, ungdom og personer med funksjonsnedsettelse.
- utrede revisjon av statsborgerloven og statsborgerforskriften, blant annet for å få til et mer digitaliseringsvennlig regelverk og mer automatisering.
- vurdere å innføre en definisjon av statsløshet i statsborgerloven.
- gjennomføre et forskningsprosjekt om hvilken effekt lovendringene om tilbakekall av statsborgerskap har hatt på vurderingen av forholdsmessighet i konkrete saker om tilbakekall.
- ferdigstille en ny gavebok til utdeling ved statsborgerremonier i 2024.
- fortsette arbeidet med å bedre tilliten til barnevernet blant innvandrere.
- videreutvikle tiltak for å fremme mangfoldskompetanse i barnevernet.
- heve kvaliteten på barnehage tilbudet gjennom oppfølgingen av Barnehagen for en ny tid. Nasjonal barnehagestrategi mot 2030.
- redusere foreldrebetaling i barnehage.
- følge opp delprogram «Oppvekst og utdanning» innenfor områdesatsinger i levekårsutsatte områder ut avtaleperioden.
- videreføre tilskudd for å øke barnehagedeltakelsen og gi god språklig utvikling for minoritetsspråklige barn.
- videreføre tilskudd for økt pedagogtetthet i barnehager i levekårsutsatte områder.
- utvikle og etablere et utdanningstilbud i innføring i norsk barnehage og skole for personer som har relevant pedagogisk utdanning fra utlandet.
- utvide fleksibel opplæring slik at flere kan få nytte av den tospråklige fjernundervisningen.
- utvikle digitale ressurser for innvandrerforeldre og ansatte i barnehage og skole.
- bedre kunnskapsgrunnlaget om nyankomne barn i barnehage og elever i grunnskolen.
- sette av midler til kompetansetiltak for lærere knyttet til lesing.
- øke støtten til skolebibliotekene og leselystprosjekter.
- styrke kompetansen i andrespråkspedagogikk.
- utvide ordningen med 12 timer gratis SFO til 3. trinn fra høsten 2024.
- arbeide for et større mangfold blant lærere i barnehage og skole gjennom det nasjonale rekrutteringsprosjektet.
- følge opp arbeidet for å motvirke sosial ulikhet i helse, for å bedre helsekompetanse i befolkningen og for å ivareta sårbare grupper gjennom tiltak i folkehelsemeldinga og nasjonal helse- og samhandlingsplan.
- sikre at alle eldre, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, etnisk og kulturell bakgrunn skal kunne bruke sine ressurser og bli møtt ut fra sine behov og forutsetninger gjennom Bo trygt hjemme-reformen.

1.6.3 KAPITTEL 17 OFFENTLIGE TJENESTER FOR EN MANGFOLDIG BEFOLKNING

I meldingens kapittel 17 Offentlige tjenester for en mangfoldig befolkning fremkommer det at regjeringen vil

- videreføre innsatsen for at offentlig sektor har tilgang på tilstrekkelig antall kvalifiserte tolker i aktuelle språk.
- følge med på at bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor øker fram mot utløpet av dispensasjonsperioden i 2026.
- forsterke IMDis veiledning om retningslinjer for bestilling og bruk av tolk.
- utvikle informasjonspakker rettet mot offentlige virksomheter om viktigheten av å bruke kvalifisert tolk og om forbudet mot barn som tolk. Informasjonspakkene vil bli aktivt og målrettet distribuert.
- jobbe for at offentlige tjenester er tilgjengelige også for personer med lav digital kompetanse.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Kathrine

Kleveland, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Birgit Oline Kjerstad, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til at regjeringen har lagt frem en stortingsmelding om integrering for Stortinget. Komiteen har gjennomført høring i saken hvor det deltok ni aktører.

2.1 Generelle merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at regjeringen mener at innvandring til Norge skaper både muligheter og utfordringer. Flertallet merker seg at regjeringen mener det er viktig at flere innvandrere kommer seg i arbeid, og at regjeringens hovedmål for integreringspolitikken er å få flere i arbeid. Flertallet merker seg at sysselsettingsandelen blant innvandrere har økt de siste årene, men at sysselsettingsandelen fortsatt er lavere enn blant befolkningen for øvrig. Flertallet viser til at yrkesdeltagelsen blant kvinnelige innvandrere er lavere enn blant mannlige innvandrere. Flertallet merker seg at innvandrere er overrepresentert i yrker som er fysisk belastende, og at de har en mer usikker tilknytning til arbeidslivet enn befolkningen ellers.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker en integreringspolitikk hvor samfunnet både stiller krav og stiller opp. At alle som kan være det, er i jobb, er grunnleggende for å redusere fattigdom, utjevne sosiale forskjeller og oppnå likestilling. Det er også avgjørende for velferdsstatens bærekraft. Arbeid betyr økonomisk selvstendighet, mestring og tilhørighet. Det gir også nettverk og mulighet for å praktisere og lære norsk.

Disse medlemmer viser til at Norge har lykkes bedre med integreringen enn mange land det er naturlig å sammenligne seg med. Flere barn og unge med innvandrerbakgrunn går i barnehage, gjør det bra på skolen, fullfører videregående opplæring og tar høyere utdanning. Sysselsettingen blant innvandrere har også økt mer enn hos resten av befolkningen de siste årene.

Disse medlemmer viser til at det likevel fortsatt er mange innvandrere som står utenfor arbeidslivet, eller som faller ut etter kort tid. Personer med innvandrerbakgrunn er overrepresentert blant personer som har dårligere levekår, vedvarende lavinntekt og dårlige boforhold. Særlig mange barn med innvandrerbakgrunn vokser opp i lavinntektsfamilier, uten de samme mulighetene til å delta på trygge fellesskapsarenaer som andre barn. Altfor mange opplever også rasisme og diskriminering, og negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er et problem i noen miljøer.

Disse medlemmer mener derfor det er avgjørende at samfunnet fortsetter å styrke innsatsen og fører

en integreringspolitikk som får flere ut i arbeid eller utdanning, sikrer velferden og forebygger kriminalitet. Disse medlemmer viser til at integrering handler om innsats i bredden av samfunnet, både i arbeidslivet, på skolen og ute i lokalsamfunnene. Det handler om arbeid og økonomi, men også om helse, likestilling og skole. For at samfunnet skal lykkes med å styrke integreringen, må alle sektorer være med.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at innvandring til Norge har bragt med seg mye positivt. Økt mobilitet bidrar til innovasjon og økt verdiskaping. Norge har blitt et mer mangfoldig samfunn. Arbeidsinnvandring til Norge har vært avgjørende for å sikre økonomisk vekst. Samtidig bidrar innvandring til utfordringer som må løses gjennom god integrering. Flertallet vil forbedre integreringen, og mener det er viktig for å oppnå målet om muligheter for alle. Flertallet viser til at innvandrere er en sammensatt og mangfoldig gruppe. Det er mange ulike årsaker til at innvandrere kommer til Norge. Noen kommer på grunn av arbeid, andre på grunn av studier eller for å forenes med familien, og mange kommer på grunn av at de må flykte fra hjemlandet sitt. Innvandrere kommer med ulike forutsetninger, og må derfor ha en integreringsordning som er tilpasset hver enkelt. Flertallet mener det er en forutsetning for å lykkes med en god integreringspolitikk at Norge har kontroll på ankomstene til Norge, og at Norge ikke tar imot flere enn landet kan integrere på en god måte.

Flertallet mener det er nødvendig med en aktiv og treffsikker integreringspolitikk for å beholde et samfunn med høy tillit mellom folk og for å gi enkeltmennesker mulighet til å leve et godt og selvstendig liv. Norge har rause velferdsordninger som finansieres gjennom høy arbeidsdeltagelse. Det er avgjørende for et bærekraftig velferdssamfunn at flere kommer i jobb. Det er viktig at alle som kan jobbe, kommer seg ut i jobb. Det er et mål å sikre at flere innvandrere kan forsørge seg selv og sin familie. Flertallet mener også at integrering handler om å kunne delta i det norske samfunnet og ha grunnleggende respekt for og leve etter norske verdier. Dette er verdier som ytringsfrihet, religionsfrihet, respekt for barn og kvinners rettigheter, friheten til å leve et fritt liv og likestilling, for å nevne noe.

Flertallet mener at den enkelte innvandrer spiller den viktigste rollen for å lykkes med integreringen. Stat, fylkeskommuner, kommuner og lokalsamfunn skal legge godt til rette for integrering gjennom deltakelse i introduksjonsprogram, norskopplæring og inkludering i arbeidslivet. Samtidig krever integreringen også stor egeninnsats fra den enkelte innvandrer. Flertallet vil stille tydeligere krav og forventninger til hver enkelt. Flertallet mener at å stille tydelige krav handler

om å ha tro på og bry seg, og vise at det norske samfunnet mener at alle har noe å bidra med til små og store lokalsamfunn.

Flertallet viser til at mye med integreringen går i riktig retning. Flertallet viser til at flere norskfødte med innvandrerforeldre enn tidligere fullfører videregående skole, og er overrepresentert i høyere utdanning. Flertallet viser videre til at andregenerasjons innvandrere også har vesentlig høyere arbeidsdeltagelse enn sine foreldre. Flertallet vil likevel påpeke at selv om mange piler peker i rett retning, er det fortsatt store integreringsutfordringer. Flertallet viser til at tall fra SSB viser at innvandrere er overrepresentert blant familier i vedvarende lavinntekt, de deltar i mindre grad i arbeidslivet enn befolkningen for øvrig, og særlig innvandrerkvinner står i for stor grad for langt unna arbeidslivet. Flertallet viser til at det er en opphoping av levekårsproblemer i enkelte områder og at mange innvandrere utsettes for rasisme og diskriminering, vold, tvang og negativ sosial kontroll. Flertallet peker på at levekårsutfordringer er en faktor som bidrar til økt grad av kriminalitet og risiko for rekruttering til kriminelle nettverk.

Flertallet mener kvalifisering er en sentral nøkkel til å lykkes med integreringen. Flertallet viser til at formelle kvalifikasjoner og gode norskkunnskaper gir grunnlag for å komme seg varig inn i det norske arbeidsmarkedet. Det norske arbeidsmarkedet stiller store krav til kompetanse. Flertallet mener en god skole også er avgjørende for å sikre alle barn like muligheter, uavhengig av foreldrenes utdanningsnivå.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre har ledet an i alle de store integreringsløftene i Norge de siste 20 årene. Disse medlemmer viser til introduksjonsloven i 2003 og integreringsloven som begynte å virke fra 1. januar 2021. Integreringsloven la større vekt på differensiering av den enkeltes introduksjonsprogram, med mål om at deltakere skal oppnå formell kompetanse, i tillegg til at det ved bosetting skal legges vekt på å unngå segregering, og at kommunenes integreringsresultater skal tas med i vurderingen. Disse medlemmer merker seg at regjeringen i meldingen bygger videre på integreringsreformen gjennomført av regjeringen Solberg. Det er positivt at reformen kan virke over tid gjennom vekslende regjeringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener en integrering først er vellykket når norske lover, regler og verdier etterleves og respekteres, når man er selvforsørget og en aktiv del av sitt lokalsamfunn, og når gutter og jenter, kvinner og menn får ta del i de frihetsverdiene som Norge er bygget på. Disse medlemmer mener det er viktig å møte innvandrere med rimelige krav og klare rammer. Det er innvandre-

ren selv som har hovedansvaret for å tilpasse seg et liv i Norge. Dette innebærer et oppgjør med tanker, ideer og ideologier som er uforenlige med norske verdier. Disse medlemmer mener at arbeidslinjen, frihet, demokrati, ytringsfrihet, religionsfrihet, likestilling mellom kjønnene, respekt for barns rettigheter og konfliktløsning gjennom rettstaten og rettsapparatet er viktige verdier som også innvandrere i Norge må tilpasse seg. Disse medlemmer mener at det å stille krav til innvandrere er å vise dem respekt. Gjennom å stille krav til gjennomføring av norsk- og samfunnskunnskapsundervisning og arbeidstrening som vilkår for å få offentlige ytelser, vil kommunikasjonen mellom nordmenn og innvandrere, og mellom innvandrere fra ulike opprinnelsesland, sikres ved at norsk blir et felles språk for alle.

Medlemmen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti meiner målet for integreringspolitikken må vere at alle som bur i Noreg, skal kunne leve eit godt og sjølvstendig liv, også dei som har innvandra eller flykta til Noreg. Det er ulike grunnar til at menneske med utanlandsk bakgrunn har kome til landet, men alle har behov for å få sine grunnleggande behov dekte, og denne medlemmen meiner at det er svært viktig at alle får lære norsk, også dei som kjem som familieinnvandrar, arbeidsinnvandrarar eller dei som er over 55 år. I hovudsak går integreringa bra i Noreg, noko ein ser ved at mange unge med innvandrarbakgrunn lukkast i utdanning og arbeid. Samtidig er det utfordringar med både vedvarande låginntekt, diskriminering og tilgang til bustader for alle. Denne medlemmen meiner mellom anna at det må gjerast ein innsats for å auke innvandrarkvinner si deltaking i arbeidslivet, styrke norskopplæringa og ta utfordringar med æreskultur på alvor. Rasisme, framandfrykt og diskriminering må kjempast imot i alle lag av samfunnet.

Denne medlemmen meiner det vil lønne seg å satse tungt på integrering gjennom språkopplæring og kvalifisering for arbeid. Det må sørgast for ressursar til å fylgje opp dei krava som blir stilt av styresmaktene, slik at den einskilde kan oppleve meistring og få motivasjon til å delta i samfunnet. Denne medlemmen meiner ein god start på tida i Noreg vil gje eit godt utgangspunkt og stimulere til auka deltaking. Denne medlemmen meiner at å kjempe imot fattigdom og sikre gode og trygge buforhold er eit svært viktig fundament for å bygge eit likestilt og trygt samfunn for alle. Det er ingen som blir integrert og motivert av å ha barn som veks opp i fattigdom. Tvert imot vil det gjere menneske meir sårbare og auke faren for sosiale og helsemessige problem i livet. Denne medlemmen meiner inkludering av innvandrarar må starte frå dag éin når nye kjem til landet. God og relevant norskopplæring for alle er ein føresetnad for deltaking i arbeids- og samfunnsniv. Medan nykomne går gjennom opplæring og kvalifisering, må den

økonomiske stønaden frå staten vere mogleg å leve av, slik at den einskilde opplever grunnleggande økonomisk tryggleik. Denne medlemen meiner at ein aukande tendens mot meir midlertidige opphaldsløyve kan bremse integreringsarbeidet. Denne medlemen meiner det er viktig å legge til rette for individuelle kompetanseløp som tettar gapet mellom kva arbeidslivet krev, og det den einskilde har av kompetanse og praktisk erfaring.

Denne medlemen merkar seg at regjeringa vil revidere integreringslova med mål om å styrke ordningane for nykomne innvandrarak. Denne medlemen viser til integreringsmeldinga og problemet med at barn og familiar vert buande lenge på asylmottak fordi ein av foreldra ikkje får opphaldsløyve, og difor ikkje kan busettast. Denne medlemen viser til at dette kan løysast med å gjennomføre Baumann-rapporten si tilråding om å innføre alternativ til utvisning for brot på utlendingslova i saker der barn er involverte, og at regjeringa gir instruks til UDI og UNE om at barns beste skal vektast tyngre i forvaltninga av utlendingslova. Denne medlemen viser til Redd Barna sitt høyringsinnspel, der dei peikar på at også barneperspektivet bør styrkast.

På denne bakgrunnen fremjar denne medlemen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til lovfesting av prinsippet om barns beste etter barnekonvensjonen artikkel 3, barns rett til å bli høyrde etter barnekonvensjonen artikkel 12 og barns rett til leik og fritid etter barnekonvensjonen artikkel 31.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at barnekonvensjonen gjennom menneskerettsloven er gjort til norsk lov. Prinsippet om at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, er vidare gjentatt blant annet i utlendingsloven § 38 (opphold på humanitært grunnlag), § 49 (familieinnvandring) og § 70 (utvisning). Det finnes i tillegg en rekke andre bestemmelser i utlendingslovgivningen som gir særskilte rettigheter til barn, og som ivaretar barneperspektivet. Herunder er det også særskilte regler om høring av barn i utlendingsloven § 81, utlendingsforskriften § 17-3 til § 17-5 og om begrunnelse i vedtak som berører barn i utlendingsforskriften § 17-1 a.

Disse medlemmer viser vidare til at Justis- og beredskapsdepartementet med grunnlag i Vedtak nr. 71 (2023–2024) om å følge opp ett av punktene i den såkalte Baumann-rapporten, nylig gav instruks til UDI med føringer om når det i stedet for utvisning skal treffes vedtak om inntil tre års tilleggstid for at en fremtidig søknad om permanent oppholdstillatelse skal innvilges.

Komiteens medlem fra Rødt viser til Meld. St. 17 (2023–2024) og komiteens merknader i innstillingen her. Det er dette medlems syn at innvandring beriker Norge og har skapt mangfold og bidratt positivt til det norske samfunn.

Dette medlem mener at målet med integreringspolitikken må være å sikre at alle som kommer til Norge, som flyktninger, som arbeidsinnvandrere, gjennom familieinnvandring og så vidare, får muligheten til en trygg og god fremtid i Norge. Dette sikres gjennom å gi dem opplæring i norsk, lære dem om det norske samfunnet, en desentralisert bosettingspolitikk, et introduksjonsprogram som rustar dem godt på veien inn i arbeidslivet eller vidare utdanning, og som sikrer en sterk tilhørighet til lokalsamfunnet og storsamfunnet. En vellykket integreringspolitikk fremmer også likestilling og bidrar positivt til demokratiet.

Dette medlem understreker at for flyktninger er det viktig å kompensere for at mange har vært tvunget til å avbryte utdanning og arbeid i sine hjemland. Derfor er det behov for gode ordninger som gjør flyktninger og innvandrere i stand til å kunne ivareta sine rettigheter og plikter og bli en inkludert del av samfunnet, som rett til arbeid, norskopplæring og tolketjenester. Dette medlem viser til at Rødt ønsker en politikk som fremmer inkludering og integrering framfor assimilering. Mennesker som kommer til Norge av ulike grunner, skal møte en inkluderende bolig-, arbeids-, skole- og utdanningspolitikk som sikrer at det er plass til alle, og som hindrer segregering.

Dette medlem viser til at integreringen i Norge i hovedsak går bra. Mange unge med innvandrerbakgrunn tar høyere utdanning og lykkes på skolen og i arbeidslivet. Deltakelse i arbeidslivet har også økt mer blant innvandrere enn hos den øvrige befolkningen. Samtidig er det utfordringer. Mange innvandrere står utenfor arbeidslivet, og dessverre faller mange ut av arbeidslivet. Mennesker med innvandrerbakgrunn er fremdeles overrepresentert når det gjelder fattigdom, dårligere levekår og boforhold. Dette medlem viser til at dette i stor grad går ut over barn og unge med innvandrerbakgrunn som vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt, og at mange unge med innvandrer- eller minoritetsbakgrunn opplever rasisme og diskriminering. Dette medlem mener dette er utfordringer som samfunnet må løse.

Dette medlem mener en integreringspolitikk som satser på språkopplæring, arbeidskvalifisering, utdanning og styrket tilhørighet til det norske samfunnet, vil lønne seg for den enkelte, for velferdsstaten og for samfunnet både lokalt og nasjonalt. Innvandrere er en viktig ressurs for Norge, og det er derfor viktig at integreringspolitikken fra første dag evner å ruste den enkelte til et liv i Norge. Dette medlem mener derfor at integreringspolitikken må sees i sammenheng med andre

politiske områder, som boligpolitikk og sosial utjevning. En sosial boligpolitikk og en økonomisk politikk som utjevner og omfordeler, kombinert med en integreringspolitikk som fra første dag satser på å gi god norskopplæring, arbeidstrening, kvalifisering og utdanning, vil gjøre at flere finner seg til rette i fellesskapet, det vil føre til individuell mestring, likestilling og motvirke sosiale og helsemessige utfordringer.

Dette medlem viser til at Norge er ett av få land i Europa som fremdeles praktiserer tilbakekall av statsborgerskap og oppholdstillatelse uten en foreldelsesfrist. Dette medfører at mennesker og familier som har vært i Norge i mange år, noen i generasjoner, som har bygd sitt liv her, deltatt i arbeidsliv og samfunnet og som er godt integrerte, kan stå i fare for å miste statsborgerskap eller oppholdstillatelse på grunn av feil eller brudd på utlendingsloven som skjedde mange år tilbake i tid. Dette medlem understreker at en slik praksis har negative konsekvenser for den enkelte, for deres familie og for lokalsamfunnet. Særlig går det negativt utover barn som opplever at en forelder blir fratatt statsborgerskap eller oppholdstillatelse, og som i verste fall blir utvist fra Norge. Dette medlem vil derfor understreke nok en gang at det er viktig at barns beste veier tungt i saker som gjelder utvisning eller tilbakekall av oppholdstillatelse og statsborgerskap, at regjeringen følger opp Baumann-utvalgets anbefalinger, og at det innføres en foreldelsesfrist for brudd på utlendingsloven.

Dette medlem mener at utfordringene som finnes på integreringsfeltet, kan løses i fellesskap gjennom målrettede tiltak.

2.2 Høye ankomster fra Ukraina

Komiteen viser til at krigen i Ukraina har ført til at mange mennesker har flyktet til Norge. I overkant av 70 000 fordrevne fra Ukraina har kommet til Norge siden krigsutbruddet, og UDI anslår at ankomstene vil være om lag 30 000 i 2024. Komiteen viser til at Stortinget har vedtatt flere lovendringer for å håndtere situasjonen med høye ankomster. Komiteen viser til at det har vært tverrpolitisk enighet om å stille opp for Ukraina humanitært, militært og ved å ta imot flyktninger til Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Norge de siste årene har tatt imot omtrent 75 000 flyktninger fra Ukraina. Ankomstene forventes å være høye også i 2024. Disse medlemmer merker seg at norske kommuner har en presset kapasitet for mottak av flyktninger. Dette kommer særlig til syne i kommunenes svar på IMDis bosettingsanmodning. Per 15. april 2024 har kommunene meldt tilbake at de kan ta imot 10 000 færre enn de er anmodet om. Dette er bekymringsfullt for den enkelte flyktning som blir boende lenger på mottak og ikke kommer inn i aktivitet i

lokalsamfunnet i bosettingskommunen, og det er bekymringsfullt for samfunnet at noen som kan være en ressurs, ikke kommer i gang med arbeid og kvalifisering. Disse medlemmer mener det må gjøres mer for å bosette flyktningene som kommer fra Ukraina. Disse medlemmer vil særlig peke på behovet for flere boliger i kommunene. Disse medlemmer viser til at regjeringen har fjernet tilskudd til utleieboliger i 2024. Disse medlemmer har tidligere fremmet et forslag om at regjeringen må komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltaksplan for økt bosetting. Disse medlemmer merker seg at regjeringen ikke har ønsket å gjøre dette, og at stadig flere kommuner sliter med å bosette flyktninger.

Disse medlemmer mener arbeidsdeltagelsen fra ukrainske flyktninger i Norge må opp. Disse medlemmer viser til at om lag 50 pst. av ukrainske fordrevne som avslutter introduksjonsprogrammet, går ut i arbeid. Samtidig er etterspørselen etter arbeidskraft stor. Disse medlemmer mener bruk av bransjeprogram, økt bruk av fleksibel digital norskopplæring og å gjøre veien inn i arbeidslivet kortere gjennom mer fleksibilitet, er viktige tiltak for å få flere raskere ut i arbeid.

Disse medlemmer viser til forslag som vil bli fremmet i forbindelse med behandlingen av Prop. 72 L (2023–2024), Dokument 8:103 S (2023–2024), jf. Innst. 382 S (2023–2024), og Høyres alternative statsbudsjett for 2024.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at siden Russlands fullskala invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har over 70 000 personer fra Ukraina søkt om beskyttelse i Norge hittil. Disse medlemmer viser til at gjennom 2023 mottok Norge en høy andel av de fordrevne til Norden. I en periode tok Norge imot flere ukrainske fordrevne enn det Sverige, Danmark og Finland gjorde til sammen. I slutten av august 2023 økte Norges andel fra om lag 40 til 60 pst. av det totale antallet ukrainske flyktninger i Norden. Disse medlemmer vil påpeke at norske kommuner har gjort en stor innsats med å bosette ukrainere. Disse medlemmer viser likevel til at mange kommuner opplever et enormt press på de kommunale tjenestene, og mange kommuner opplever snart at kapasiteten er sprengt. Dette vil kunne gå utover tjenestene til innbyggerne i kommunen. Dette gjelder blant annet barnehage, skole og helsetjenester. Disse medlemmer viser til at tilgangen på boliger er den største bekymringen til kommunene for å kunne klare å bosette flyktninger. Disse medlemmer mener et viktig tiltak for å få ned innvandringen er å sette ytelsene til flyktninger til maksimalt svensk og dansk nivå. Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:44 S (2023–2024), jf. Innst. 196 S (2023–2024), hvor Fremskrittspartiet

fremmet forslag om å ikke ha bedre ytelser for flyktninger i Norge enn i Danmark og Sverige.

Disse medlemmer viser til at Danmark har lykkes bedre med sysselsettingen av ukrainske flyktninger enn Norge. Tall fra integrasjonsbarometeret i Danmark viser at andelen ukrainere i jobb i alderen 18 til 66 år per mars 2024 var på 55 pst., mens tall fra SSB viser at andelen ukrainere i jobb i alderen 20 til 66 år var på 19,2 pst., per mars 2024. Disse medlemmer viser til at i Danmark tilbyr kommunene et «Selvforsørgelses- og hjemrejseprogram» etter bosetting med danskopplæring og arbeidsrettede tilbud, inkl. tilbud om arbeidspraksis og arbeid med lønnstilskudd. Hovedmålet er rask selvforsørgelse og arbeid innen ett år. Disse medlemmer mener Norge har mye å lære av Danmark, og mener det er viktig at introduksjonsprogrammet blir mer arbeidsrettet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at siden Russlands brutale og folkerettsstridige invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har Norge tatt imot nærmere 80 000 ukrainske flyktninger. Det norske samfunnet, kommunene, frivilligheten og mange andre har siden krigsutbruddet stilt opp, vist solidaritet og samhold, tatt imot og hjulpet alle de som har flyktet fra krigens grusomhet og brutalitet. Disse medlemmer vet at det ikke har vært en enkel oppgave. Den ekstraordinære situasjonen særlig kommunene plutselig befant seg i, har krevd mye og satt et stort press på kommunene. Likevel har viljen og evnen til bosetting av ukrainske flyktninger vært stor, og disse medlemmer mener det er mange som skal ha en stor takk for nettopp dette. Norske kommuner, og særlig mindre kommuner og distriktskommuner, har bosatt rekordmange mennesker, og bosettingen har gått fortere enn noen gang før.

Disse medlemmer viser til at krigen i Ukraina nå er inne i sitt tredje år, og at det ikke ser ut som krigen vil ta slutt med det første. En slik langvarig situasjon med høye ankomster utfordrer kommunenes kapasitet, tjenester og økonomi. Disse medlemmer mener regjeringen ikke har gjort nok for å støtte kommunene, da særlig økonomisk, i denne krevende situasjonen. Disse medlemmer mener regjeringen må komme kommunene til unnsetning, for nå er det mange kommuner i landet som virkelig merker at det tærer på økonomien og tjenestetilbudet de skal gi innbyggerne. Viljen til å bosette er fremdeles stor, og solidariteten står sterkt i samfunnet, men kommunene trenger bedre økonomiske rammer dersom denne situasjonen vedvarer, noe den sannsynligvis vil.

Disse medlemmer fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan kommunenes utgifter i en situasjon med ekstraordinært høye flyktning- og asylankomster bedre kan kompenseres, slik at kommunene kan prioritere både bosetting og tjenester til hele befolkningen, uten å svekke kommunenes økonomiske situasjon.»

Disse medlemmer mener det var feil å gjøre introduksjonsprogrammet for ukrainske flyktninger med midlertidig kollektiv beskyttelse til kun en rett og ikke en plikt. Disse medlemmer viser til at det er gjort flere tilpasninger i minstekravene for introduksjonsprogrammet og at det er mulig å ta det på deltid, slik at det kan kombineres med arbeid eller utdanning. Disse medlemmer mener derfor at det burde vært en rett og en plikt, slik det er for de fleste andre flyktninger som kommer til Norge. Det samme gjelder retten til opplæring i norsk, som også kun er en rett og ikke en plikt. Disse medlemmer har forståelse for at det er krevende å oppskalere slike tilbud og programmer på kort tid til en så stor gruppe, men mener likevel at det var galt å fjerne pliktelementet i disse programmene for denne gruppen. Disse medlemmer har forståelse for at når en ekstraordinær situasjon oppstår, må myndighetene ta grep raskt. Disse medlemmer viser til at Fafo nylig la frem to rapporter om norsk integrering. Her kommer det frem at en rekke av de midlertidige unntakene som kom på plass i månedene etter invasjonen, kan se ut til å slå negativt tilbake på de ukrainske flyktningene. Disse medlemmer merker seg at ni av ti ukrainere får et forkortet introduksjonsprogram, noe som egentlig er ment for flyktninger med høy utdanning og kompetanse fra før de ankom Norge. Ukrainske flyktninger får et dårligere integreringstilbud, med blant annet færre norsktimer, og det er vanskeligere for dem å få arbeid. Disse medlemmer viser til at det kommer frem i Fafos rapporter at blant ukrainske deltakere med et halvt års introduksjonsprogram, endte kun 22 pst. i arbeid. Disse medlemmer er enige med regjeringen i at det er viktig at ukrainske flyktninger kommer i arbeid i det seriøse arbeidslivet. Deltakelse i arbeidslivet er en nøkkel til god integrering, en vei inn i fellesskapet og en måte å oppnå økonomisk selvstendighet og livsmestring på. Disse medlemmer er i likhet med Fafo bekymret for at landet får en stor gruppe ukrainere som ikke lærer seg norsk, og som dermed ikke klarer å finne seg arbeid, eller som ender opp i de useriøse delene av arbeidsmarkedet, der de kan risikere å bli utnyttet.

Disse medlemmer viser til Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) sitt notat «Flyktninger fra krigen i Ukraina: Psykososiale konsekvenser, behov og tiltak den første tiden i Norge – voksne og barn». Notatet tar utgangspunkt i ukrainske

flyktningers situasjon og beskriver de psykososiale konsekvensene det kan få for mennesker å være på flukt fra krig og konflikt, og hvilke behov og tiltak som er viktige for å forbygge langvarige helseproblemer og PTSD (posttraumatisk stresslidelse) hos flyktningene.

NKVTS understreker at:

«Omfanget og alvorlighetsgraden av krisen krever proaktiv oppfølging på lavest effektive nivå for å styrke motstandskraft, minimere negative konsekvenser, og sikre nødvendig hjelp og kapasitet i helse- og omsorgstjenestene. På bakgrunn av eksisterende kunnskap anbefaler vi at myndighetene:

1. Sørger for tilstrekkelig ressurser, kapasitet og kompetanse i mottak til å dekke flyktningenes grunnleggende fysiske behov, behov for trygghet og psykososial ivaretagelse.
2. Søker å få til rask og adekvat bosetting i inkluderende samfunn (kommuner), vern mot vold, diskriminering og sosial isolasjon.
  - Rask sysselsetting av omsorgsgivere og oppstart skole og barnehage for barn, med fleksible løsninger for videreføring av velfungerende utdanningsløp på morsmål, i kombinasjon med aktiv deltagelse i sosiale fellesskap (fritidsaktiviteter). For barn og unge i skolealder: Kontakt med jevnaldrende og tilgang til traumeinformert pedagogisk oppfølging.
  - Kontaktperson for proaktiv oppfølging av enslige og familier i mottaks- og bosettingskommune for rask hjelp på laveste effektive omsorgsnivå, avhengig av behov.
3. Sikrer kunnskapsutvikling og overføring på tvers av kommune og landegrenser, slik at så mange som mulig får så god hjelp som mulig. Forskning kan gi verdifull kunnskap som vi kan ta med oss neste gang vi må respondere på en katastrofe.»

Disse medlemmer mener disse rådene er viktige å følge opp i integreringsarbeidet, og at rådene i stor grad også vil gjelde andre flyktninger fra andre konfliktområder.

2.3 Del 1 Den første tiden i Norge

2.3.1 ARBEIDSINNVANDRERES FØRSTE TID I NORGE

Komiteen viser til at det er mange arbeidsinnvandrere i Norge. De fleste kommer fra EØS-området.

Komiteen viser til at det nylig er gjennomført en norsk offentlig utredning om tiltak for integrering av arbeidsinnvandrere: NOU 2022: 18 Mellom mobilitet og migrasjon – Arbeidsinnvandreres integrering i norsk arbeids- og samfunnsliv.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det er et stort behov for arbeidskraft med riktig kompetanse i norsk arbeidsliv. Disse medlemmer mener mye av arbeidskraftsbehovet må løses ved å inkludere personer som står utenfor i Norge i dag. Samtidig må også en del løses med arbeidsinnvandring fra

andre land. Disse medlemmer er positive til at arbeidsinnvandrere får bedre tilgang til norskopplæring. Det er viktig at flere arbeidsinnvandrere blir bedre integrert og kan delta mer aktivt i små og store lokalsamfunn.

Disse medlemmer viser til at arbeidsinnvandrere med dårlige språkferdigheter kan være mer sårbare for utnyttelse i arbeidslivet. Bedre norskkunnskaper og kunnskap om egne rettigheter i Norge er viktige tiltak for å forhindre utnyttelse. Samtidig trengs flere tiltak mot arbeidslivskriminalitet. Disse medlemmer viser til at Høyre har fremmet en rekke forslag mot arbeidslivskriminalitet, og henviser til Representantforslag 142 S (2023–2024), jf. Innst. 376 S (2023–2024).

2.3.2 PERSONER MED FLUKTBAGGRUNN OG DEN FØRSTE TIDEN I NORGE

Komiteen viser til at asylmottak vanligvis utgjør rammen for de fleste asylsøkeres første tid i Norge. Komiteen viser til antall beboere på asylmottak vil svinge i takt med ankomstene.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at regjeringen foreslår at kvalifisering skal starte tidligere, allerede i mottak. Disse medlemmer er bekymret for at saksbehandlingstiden og ventetiden på asylintervju er for lang, slik at mange som bor på mottak, ikke har avklart oppholdsstatus. Dersom utlendinger som skal returneres, begynner et integreringsløp i Norge samtidig som de venter lenge på avklaring av søknad, kan det få uheldige utslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at asylsøkere i asylmottak som er over 18 år, har plikt til å delta i 175 timer opplæring i norsk og 25 timer opplæring i samfunnskunnskap. Plikten til deltakelse i opplæring i mottak ble lovfestet i 2018, og er dermed ikke noe nytt. Disse medlemmer viser til at lang ventetid kan føre til at den enkelte blir passivisert, demotivert og får økte helseplager. Å lære norsk og samfunnskunnskap kan fremme mulighetene til å komme i jobb eller ta utdanning. Disse medlemmer mener derfor det er riktig å jobbe for at flere starter opplæringen og kvalifisering for arbeid allerede i asylmottak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at både kommunale, private og ideelle aktører drifter asylmottak på vegne av UDI. Disse medlemmer viser til at vertskommunene for asylmottak mottar et årlig tilskudd fra staten som skal dekke de gjennomsnittlige utgiftene til helsetjenester, barnevern, tolketjenester og administrasjon av slike tjenester i kommunen. Vertskommunene får også tilskudd for elever i grunnskolealder som bor i

asylmottak, og for å utføre kompetansekartlegging av beboere i mottak. Disse medlemmer viser til behandling av Fremskrittspartiets forslag, Dokument 8:70 S (2023–2024), jf. Innst. 272 S (2023–2024). Disse medlemmer mener det er viktig at vertskommunenes utgifter dekkes fullt ut av tilskuddet fra staten, slik at de kan levere et godt tjenestetilbud til sine innbyggere. En fullfinansiering vil kunne hjelpe kommunene som opplever en presset situasjon på de kommunale tjenestene og som opplever at utgiftene stadig øker. Disse medlemmer vil påpeke at det er viktig å returnere asylsøkere og utlendinger som er i Norge uten lovlig opphold, herunder personer med endelig avslag på søknad om asyl. Disse medlemmer vil likevel påpeke at tilliten til asylordningen ikke bare omhandler effektivt returarbeid, men det handler like mye om å ta og straffe de som har jukset til seg oppholdstillatelse og statsborgerskap. Disse medlemmer viser til at NRK i perioden 6. april 2024 til 16. april 2024 publiserte saker som omhandler at UDI henlegger over tusen saker der asylsøkere er mistenkt for juks, samt at nye norske regler har gjort det vanskeligere å avdekke juks. Disse medlemmer mener at mennesker som jukser seg til opphold/statsborgerskap, burde miste dette. Disse medlemmer mener sakene som har blitt publisert i NRK, er med på å skade tilliten til asylordningen. Disse medlemmer viser til at Justis- og beredskapsdepartementet 8. mai 2024 sendte ut en instruks til Utlendingsdirektoratet (UDI) om å stille utvisningssaker som berører barn, i bero. Disse medlemmer mener at instruksjonen vil kunne sende ut uheldige signaler til mennesker som ønsker seg opphold, og gi folk med barn insentiver for å jukse. Disse medlemmer mener denne instruksjonen vil kunne undergrave asylinstituttet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til FNs barnekonvensjon, som Norge har sluttet seg til. Det er en menneskerett både å kjenne sine foreldre og kunne utøve foreldreskap overfor egne barn, og barn som har mistet sine foreldre, er spesielt sårbare og har rett på særskilt oppfølging. Disse medlemmer viser til Dokument 8:77 S (2023–2024), jf. Innst. 277 S (2023–2024), som Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremmet om tilbakekall av oppholdstillatelse og statsborgerskap. I mange av sakene UDI har gjenåpnet, har det ikke vært feil som har gitt grunn til utvisning. Tvert imot har mange søkt på nytt og fått innvilget opphold fordi de oppfyller kravene etter utlendingsloven. Det som politisk blir omtalt som juks, kan like gjerne være en misforståelse i et asylintervju, feil tolkning av det som har blitt fortalt av asylsøkeren, eller at asylsøkeren ikke har blitt trodd, eller har hatt problemer med å skaffe identitetspapirer fra hjemlandet. Mange av de som tilbakekalssakene gjelder, var svært unge da de kom og har hatt mye av livet

sitt i Norge. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis representantforslag Dokument 8:210 S (2022–2023) om reform av UNE. Disse medlemmer mener at dagens ordning med et domstolliknende klageorgan i utlendingssaker uten rett til kontradiksjon, fører til svak rettssikkerhet for asylsøkere i Norge. Disse medlemmer mener at overdreven mistenksomhet mot asylsøkere fra styresmakter og politiske ledere virker integreringshemmende og ødeleggende for tilliten nordmenn har til asylinstituttet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i meldingen understreker at den første tiden i Norge er den mest krevende for de som kommer hit som innvandrere eller flyktninger. De skal finne seg til rette her, integreres, lære språket og bli kjent med et nytt samfunn som de skal bli en del av. Det er en stor oppgave. Disse medlemmer er enige i at det er viktig at de raskt får opplæring i norsk, og at informasjon er tydelig, korrekt og tilgjengelig. Disse medlemmer er opptatte av at det satses mer på god norskopplæring allerede i mottaksfasen, slik at overgangen til å bosettes i en kommune og delta på introduksjonsprogrammet ikke blir for stor.

Disse medlemmer mener, i likhet med Røde Kors, at alle asylsøkere bør gis muligheten til å arbeide mens de bor på mottak og venter på svar på asylsøknaden. Regjeringen understreker selv en rekke ganger hvor viktig deltakelse i det seriøse arbeidslivet er for integrering og for at innvandrere skal finne seg til rette i sitt nye liv i Norge, og disse medlemmer er enige i at det er viktig både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Derfor mener disse medlemmer at de som bor på asylmottak, bør gis denne muligheten så tidlig som mulig. Å være boende på mottak i lengre tid uten noe å gjøre, kan ha store negative konsekvenser for både psykisk og fysisk helse. Deltakelse i arbeidslivet er derimot med på å fremme god livskvalitet og bygger selvfølelse for den enkelte, samtidig som det gir dem en mulighet til å bidra, lære seg språket og skaffe seg viktig erfaring som de kan ta med seg på veien videre. Disse medlemmer er glade for at regjeringen signaliserer at de vil jobbe for å starte kvalifisering for arbeid allerede i asylmottak, men mener videre at det er viktig at det samtidig åpnes for at alle asylsøkere bør gis muligheten til å arbeide mens de venter på svar på asylsøknaden.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle voksne asylsøkere som bor på mottak, skal kunne få arbeidstillatelse mens de venter på svar på sin asylsøknad.»

Disse medlemmer viser til at Meld. St. 17 (2023–2024) beskriver omsorgssituasjonen til enslige mindreårige asylsøkere i Norge. Disse medlemmer

viser til at Rødt og Sosialistisk Venstreparti lenge har ment at det er bekymringsfullt at det finnes et skille mellom enslige mindreårige asylsøkere over og under 15 år, som gir dem ulike omsorgssituasjoner. Denne forskjellsbehandlingen er både usaklig og dårlig begrunnet, mener disse medlemmer. Disse medlemmer viser til at Rødt, Sosialistisk Venstreparti og flere andre partier har fremmet forslag om at alle enslige mindreårige asylsøkere bør være under barnevernets omsorg, slik enslige mindreårige asylsøkere under 15 år er per dags dato. Disse medlemmer viser til at dette forslaget har fått støtte fra flere organisasjoner som arbeider med barn og unge og enslige mindreårige asylsøkere, og at Redd Barna tok opp dette i høringen om Meld. St. 17 (2023–2024).

Disse medlemmer mener det er positivt at regjeringen i Meld. St. 17 (2023–2024) tar opp problematikken med at statsborgerloven ikke inneholder en definisjon av hvem som skal regnes som statsløse. Dagens statsborgerlov inneholder bestemmelser for statsløse søkere, men uten en klar definisjon av hvem som regnes som statsløse. Disse medlemmer mener denne mangelen på en tydelig definisjon er høyst problematisk, og viser til at FNs menneskerettighetskomité lenge har anbefalt Norge å ta inn en slik definisjon, blant annet for å forhindre at barn født i Norge blir statsløse. Disse medlemmer mener at det ikke er noe i veien for å innføre en slik definisjon av statsløshet i statsborgerloven allerede nå, og at dette ikke burde være noe som skal vurderes.

Disse medlemmer fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en definisjon av statsløshet i statsborgerloven.»

2.3.3 BOSETTING AV FLYKTNINGER

Komiteen viser til at bosettingsordningen i Norge er styrt, og at bosetting av flyktninger er frivillig for kommunene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at kommunene mottar et integreringstilskudd når de tar imot flyktninger. Flertallet merker seg at regjeringens mål er at bosettingen skal være styrt, spredt, rask og treffsikker. Bosettingsordningen er forenklet som følge av de høye ankomstene av fordrevne.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at stortingsmeldingen omtaler anmodningskriteriene for bosetting som siden 2019 har anmodet om å unngå bosetting av nyankomne flyktninger i områder hvor andelen innvandrere er over 30 pst., men merker seg at

regjeringen har fjernet dette kravet. Disse medlemmer mener at en bedre spredning av flyktninger i landet vil bidra til å unngå opphopning av levekårsutfordringer. Det handler både om å gi de nyankomne bedre forutsetninger til et godt integreringstilbud som er bedre tilpasset behovene de har, og om å sikre at levekårsutfordringene i områdene ikke forsterkes. Disse medlemmer mener derfor at det ikke skal bosettes flyktninger i områder med mer enn 25 pst. innvandrersandel.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre bosettingskriteriene slik at flyktninger som hovedregel ikke skal bosettes i områder med en høyere innvandrersandel enn 25 pst.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre bosettingskriteriene slik at det stilles tydeligere krav til kommunenes integreringsresultater dersom de skal ta imot flyktninger.»

«Stortinget ber regjeringen pålegge kommunene å gjennomføre kartlegging av arbeidsmarkedet før bosetting av flyktninger.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er regjeringens mål at bosetting av flyktninger skal være styrt og spredt, rask og treffsikker. Som en følge av dette blir flyktninger bosatt mindre sentralt enn befolkningen generelt. De siste ti årene har små og mer desentrale kommuner bosatt betydelig flere flyktninger per innbygger enn større og mer sentrale kommuner. Anmodningskriteriene ble i 2022 midlertidig forenklet for å håndtere de ekstraordinært høye ankomstene fra Ukraina. Disse medlemmer mener kriteriet om å unngå bosetting i levekårsutsatte områder bør gjeninnføres ved en normalisering av ankomstnivået.

Disse medlemmer viser videre til at fylkeskommunen skal utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere, og anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket, jf. § 4 i integreringsloven. Planene for kvalifisering er et virkemiddel for å få flere innvandrere i jobb, og skal omfatte tiltak for å kvalifisere innvandrere til å møte regionale behov for arbeidskraft. Fylkeskommunen skal i sin anbefaling i anmodningsprosessen legge vekt på regionale planer for kvalifisering av innvandrere, samt fylkeskommunens kjennskap til regionen og den enkelte kommune. Fylkeskommunen skal dermed ivareta behovet for kunnskap om det lokale arbeidsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at kommunene bør få enda større handlingsrom knyttet til bosetting av flyktninger og også etablering av asylmottak. Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:70 S (2023–2024), Innst. 272 S (2023–2024), som inneholder Fremskrittspartiets tidligere forslag knyttet til dette. Disse medlemmer viser til at mange kommuner allerede har en stor andel innbyggere fra ikke-vestlige land. Dette medfører noen utfordringer, og risiko for etablering av parallelle samfunn slik det er vi ser tendenser til enkelte steder, spesielt i Oslo. Andelen fødte i Oslo hvor mor har innvandrerbakgrunn, er omtrent doblet de seneste 13 årene, og i enkelte områder i Oslo har under 10 pst. av barna en etnisk norsk mor. Disse medlemmer mener det er uheldig når norskspråklige elever blir et lite mindretall i sine skoleklasser. Disse medlemmer mener derfor at man må ta i bruk nye virkemidler for å stoppe den økende segregeringen. Disse medlemmer mener at det må stilles strengere krav til kommuner for å kunne bosette flyktninger. Dette er viktig for at den enkelte flyktning skal få mulighet til å lykkes i Norge. Disse medlemmer mener at kommuner som skal bosette flyktninger, må kunne dokumentere god kvalitet på introduksjonsordningen, ikke minst på norskopplæringen, og det må være et arbeidsmarked i kommunen som gjør det mulig å komme i jobb. Disse medlemmer mener det bør innføres stopp for bosetting av flyktninger i kommuner, og i deler av kommuner, hvor ikke-vestlige innvandrere utgjør mer enn 15 pst. av befolkningen. IMDi skal ikke anmode disse kommunene om bosetting. Kommuner med dårlige integreringsresultater og få muligheter på arbeidsmarkedet skal heller ikke bosette flyktninger. Disse medlemmer viser til at i de opprinnelige anmodningskriteriene for 2022 og 2023 ble det lagt vekt på å unngå bosetting i områder med levekårsutfordringer. Disse medlemmer viser til at regjeringen skriver i meldingen at på grunn av ekstraordinært høye ankomster er det lagt mindre vekt på dette kriteriet i 2022–2024. Disse medlemmer mener at selv om det er høy ankomster, er det fortsatt viktig å legge vekt på å unngå bosetting i områder med levekårsutfordringer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt er enige i at norsk bosettingspolitikk, der bosettingen har vært spredt mellom byer og distrikter, fungerer godt. Rask og god bosetting av flyktninger er en avgjørende faktor for integrering, og det er viktig for den enkeltes vei inn i arbeidsliv, utdanning og samfunn. Det er også viktig for god distriktspolitikk at bosetting skjer i hele landet, ikke bare i de sentrale strøkene. Disse medlemmer viser til at bosettingspolitikken de siste ti årene har ført til at flyktninger bor mindre sentralt enn det generelle

bomønsteret i befolkningen som helhet, og at små og mer desentrale kommuner bosetter langt flere flyktninger per innbygger enn de store og mer sentrale kommunene. Disse medlemmer viser til at Rødt og Sosialistisk Venstreparti har tatt til orde – og fått gjennomslag – for at bosetting av flyktninger må skje raskt og at hele landet må tas i bruk. Små kommuner har gode forutsetninger for god integrering, og fraflyttingstruede kommuner har behov for befolkningsvekst. Disse medlemmer minner om at mange små kommuner i distriktene lenge har gjort det veldig godt med å integrere flyktninger som har blitt bosatt der.

Disse medlemmer er glade for at regjeringen signaliserer at de vil styrke de frivillige organisasjonenes rolle i integreringsarbeidet. Frivilligheten og frivillige organisasjoner har lang erfaring og mange gode forutsetninger for å kunne bidra positivt i integreringsarbeidet, men for å kunne fortsette dette gode arbeidet må frivillige organisasjoner få styrkede rammebetingelser økonomisk. Disse medlemmer mener dette er særlig viktig nå som vi opplever ekstraordinært høye flyktningeankomster. Disse medlemmer viser til Røde Kors' innspill i komiteens høring om Meld. St.17 (2023–2024), der organisasjonen ber om at Stortinget øker bevilgningen til tilskuddsordningen «Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner» med 10 mill. kroner (kap. 671 post 71). Disse medlemmer mener regjeringen og Stortinget bør følge denne oppfordringen.

2.4 Del II Integrering gjennom arbeid og utdanning

2.4.1 STYRKET SAMARBEID OG SAMORDNING

Komiteen merker seg at regjeringen mener samarbeid mellom ulike aktører i integreringsarbeidet, blant annet kommunene, fylkeskommunene, Nav, arbeidsgivere og statsforvalterne, kan forbedres for å gi den enkelte et mer tilpasset integreringsløp. Komiteen merker seg at regjeringen vil vurdere en rekke tiltak for å bedre samordning mellom nevnte aktører.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at arbeid er en viktig arena for integrering. Å komme i arbeid som gir en inntekt selv og familien kan leve av, sikrer også at flere kommer varig ut av lavinntekt. Disse medlemmer viser til at et viktig mål med integreringen er at den enkelte får mulighet til å komme varig inn i arbeidslivet. Disse medlemmer viser til at utdanning, kvalifisering og bedre norskopplæring er viktig for å lykkes med disse utfordringene. Disse medlemmer mener veien inn i arbeidslivet må bli enklere. Disse medlemmer merker seg at regjeringen har gjennomført en rekke innstramminger på arbeidslivsområdet som gjør terskelen for å komme inn i

arbeid høyere. Disse medlemmer peker på at innleie for mange er en første fot innenfor arbeidslivet. Rundt 40 pst. av ansatte innen bemanningsbransjen kommer rett fra arbeidsledighet. For særlig denne gruppen er bemanningsbransjen viktig. Alternativet for mange er nemlig ikke en hel, fast stilling, rett og slett fordi de trenger arbeidserfaring og noen attester å vise til. Disse medlemmer viser til at Arbeids- og inkluderingsdepartementet selv skrev i sitt eget lovforslag Prop. 131 L (2021–2022) at innstrammingene kan innebære begrensninger i virksomhetenes muligheter for å få tak i den arbeidskraften de trenger. Rekrutteringsutfordringer kan medføre reduksjon i aktiviteten og hvor mange oppdrag en virksomhet kan ta på seg. Departementet skriver videre at for enkelte arbeidstakere så fungerer bemanningsbransjen som en inngangsport til arbeidsmarkedet. Det utelukkes ikke at et redusert omfang av innleiemarkedet vil påvirke mobiliteten i arbeidsmarkedet og gjøre at færre arbeidsledige kan få arbeidserfaring og styrkede jobbmuligheter. Disse medlemmer mener det er svært oppsiktsvekkende at regjeringen ikke tar hensyn til disse realiteter, særlig med tanke på at arbeid og inkludering i arbeidslivet er en viktig målsetting ifølge Hurdalsplattformen.

Disse medlemmer mener hele og faste stillinger er og skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen har valgt å fjerne inkluderingsdugnaden og målet om at 5 pst. av alle nyansettelser i staten skal være av personer med «hull i CV-en», innvandrere eller personer med funksjonsnedsettelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at lovforslagene som ble vedtatt med Prop. 131 L (2021–2022) har bidratt til å styrke faste og direkte ansettelser, gi innleide flere rettigheter og sikre seriøse bemanningsforetak. Målet med lovendringene er å bidra til et tryggere arbeidsliv, der flere har faste og forutsigbare arbeidsforhold.

Disse medlemmer viser til at arbeid gjennom bemanningsforetak for enkelte arbeidstakere kan fungere som en inngangsport til arbeidsmarkedet. Disse medlemmer viser videre til at det fortsatt vil være mulig å leie inn arbeidstakere til arbeid i vikariater, noe som kan gi muligheter for overgang til fast ansettelse direkte i virksomheten. Virksomhetene vil også ha anledning til å benytte innleie fra bemanningsforetak til arbeidsmarkedstiltak og etter avtale med tillitsvalgte. Det er også adgang til direkte midlertidig ansettelse.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at introduksjonsprogrammet for flyktninger skal gje både språkopplæring, karriererettleiing og realkompetansevurdering.

Mange av tiltaka i arbeidsprogramma er innafor kommunegrensene, og det gjer at spekteret av tiltak ofte vert svært avgrensa. Difor er det viktig at regjeringa vil utgreie korleis utvikling av tiltak for innvandrarakan skje på tvers av kommunestrukturane. Desse medlemmene støttar at Statsforvaltaren skal få ei styrkt rolle med tilsyn og rådgjeving overfor kommunane. Desse medlemmene støttar også at det bør innførast rett og plikt til introduksjonsprogram for flyktningar mellom 55 og 60 år. Det vil gje denne gruppa større høve for å kunne arbeide, ei betre forståing av det norske samfunnet, og gjere det lettare å delta sjølvstendig utan å vere avhengig av andre, til dømes yngre familiemedlemmer.

Desse medlemmene meiner det trengst betre koordinering mellom frivillige, kommunale og regionale aktørar på integreringsfeltet, og desse medlemmene fremjar fylgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa greie ut om korleis ei ordning med interkommunal velkomstkoordinator for arbeidsinnvandrarak og flyktningar kan verte ein del av det regionale utviklingsarbeidet.»

«Stortinget ber regjeringa vurdere å styrke arbeidet med tilrettelegging for inngang til arbeidslivet for flyktningar ved å etablere lokale eller regionale jobbsentralar som supplement til Nav, samt utvikle betre kommunikasjonsplattformer med informasjon tilgjengeleg på fleire språk.»

2.4.2 ØKT FORMELL KOMPETANSE

Komiteen viser til at økt formell kompetanse er et viktig tiltak for å sikre at innvandrere kan få en varig tilknytning til arbeidslivet. Komiteen viser videre til at det norske arbeidsmarkedet har høye kompetansekrav og relativt få stillinger uten krav til utdanning. Mulighet til å få formell kompetanse er dermed et viktig tiltak for å sikre at flere kommer ut i arbeid. Komiteen viser til at muligheten til å få godkjent formell utdanning fra utlandet trekkes frem som et viktig tiltak for å nyttiggjøre seg medbragt kompetanse i det norske arbeidsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at mange innvandrere ikke har med seg formell utdanning fra hjemlandet. Utdanningsnivået varierer mellom ulike innvandregrupper, og tall fra SSB for 2022 viser at omtrent halvparten (49 pst.) av innvandrere med bakgrunn fra Afrika hadde grunnskole som høyeste utdanningsnivå. Andelen med kun grunnskole som utdanningsnivå er høyere for samme gruppe med flukt-bakgrunn. Omtrent 60 pst. har enten ingen utdanning eller grunnskole som høyeste utdanning. Innvandrere med bakgrunn i Asia hadde 38 pst. med grunnskole som høyeste utdanning. For personer med flukt-bakgrunn

fra Asia har over halvparten ingen eller grunnskoleutdanning som høyeste fullførte utdanning. Dette krever at kvalifisering og utdanning vektlegges mye i introduksjonsprogrammet. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg gjennomførte integreringsreformen og lanserte integreringsstrategien «Integrering gjennom kunnskap».

Disse medlemmer har merket seg Fafo-rapport 2024:04. Rapporten ser på tilgangen til videregående opplæring for nyankomne flyktninger i lys av den nye integreringsreformen. I rapporten vises det til flere utfordringer, blant annet manglende tilrettelegging fra fylkeskommunen, manglende plasser på videregående opplæring og stor variasjon mellom fylkeskommunene i hvordan de praktiserer inntak til videregående og dokumentasjon på fullført grunnskole. anbefalte tiltak for å løse disse utfordringene er å klargjøre hva det innebærer at fylkeskommunen har ansvar for å sikre et tilbud om videregående opplæring og å samkjøre og tydeliggjøre hvilke krav fylkeskommunene skal stille for inntak. Disse medlemmer mener det er viktig at regjeringen følger opp rapporten, og vurderer om og hvordan de ulike tiltakene kan følges opp. For Høyre er det et viktig mål at flyktninger får mulighet til å ta videregående opplæring og for eksempel få et fagbrev for å komme ut i arbeid. Det er bra for den enkelte flyktning og for det norske arbeidsmarkedet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Fafo-rapport 2024:04 for å sikre at flere innvandrere får mulighet til å fullføre videregående opplæring.»

2.4.3 BEDRE NORSKFERDIGHETER

Komiteen viser til at norskkunnskaper er grunnleggende for å delta aktivt i det norske samfunnet. Norskkunnskaper er viktig for å kunne delta i arbeid, i lokalsamfunn og for å ta del i barns hverdag i skole og fritidsaktiviteter. Komiteen viser til at flyktninger og deres familiegjenforente og familiegjenforente med norske og nordiske borgere har rett og plikt til opplæring i norsk, og de får opplæring i dette gratis. Tilsvarende rettigheter har ikke arbeidsinnvandrere.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at gode norskerferdigheter er grunnleggende for å kunne delta aktivt i det norske samfunnet. Å snakke og forstå norsk er viktig for å kunne delta i arbeidslivet, i sivilsamfunnet og følge opp barn i skole og barnehage. Disse medlemmer viser til at Høyre i regjering foreslo og fikk innført en rekke endringer i norskopplæringen som har vært viktige for å øke kvaliteten og stille tydeligere krav til hver enkelt. Noen av disse endringene er at det tidligere kravet om antall timer ble gjort om til et

krav om oppnådd mål, det ble innført kompetansekrav til lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap, og det ble lagt større vekt på differensiering av den enkeltes introduksjonsprogram for å gi bedre tilpasset opplæring.

Disse medlemmer viser til at IMDi la frem en rapport i april 2024 om etnisk mangfold og inkludering i arbeidslivet, og i denne fremkommer det at 37 pst. av innvandrere i Norge opplever barrierer for sysselsetting. Mangelfulle norskerferdigheter trekkes fram som en stor barriere.

Disse medlemmer mener at kvaliteten på norskopplæringen er for forskjellig mellom kommuner. Disse medlemmer viser blant annet til en rapport fra Proba samfunnsanalyse (2019:04) som viser at det i enkelte kommuner er 60 pst. som besto norskprøve 2 (A2) eller høyere, mens det i andre kommuner bare er 20 pst. Disse medlemmer mener at mange av tiltakene for å forbedre norskopplæringen bidrar til å forbedre dette. Likevel er det behov for mer kunnskap om resultatene i norskopplæringen for å kunne gi et bedre og likere tilbud på tvers av kommuner.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre nasjonale prøver for norskopplæring i introduksjonsprogrammet, med sikte på å oppnå bedre kvalitet i opplæringen i hele landet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er tydelige på at ansvaret for å lære seg det norske språket ligger hos den enkelte, selv om det offentlige har tilbud for å hjelpe dem. Disse medlemmer vil påpeke at gode kunnskaper i norsk er et viktig grunnlag for integrering og for å få innpass på arbeidsmarkedet, og dermed gjøre det mulig å oppnå en ordinær yrkeskarriere. Disse medlemmer mener det er foreldrenes ansvar at barna lærer norsk. Disse medlemmer mener at fremmedspråklige foreldre må bli tydelig informert om dette. Disse medlemmer mener det er omsorgssvikt dersom barn født i Norge ikke kan norsk ved skolestart. Disse medlemmer mener det bør gjennomføres en obligatorisk språkkontroll for fireåringer, slik at manglende norskkunnskaper kan følges opp. Disse medlemmer er skeptiske til å gi arbeidsinnvandrere og deres familie rett til norskopplæring. Disse medlemmer viser til at et mindretall i Arbeidsinnvandrerrutvalget anbefalte å ikke gi arbeidsinnvandrere en lovfestet rett til norskopplæring. De viste til at:

«Arbeidsinnvandring er et resultat av frie valg, motivert av økonomiske eller velferdsmessige gevinster for både arbeidsgivere og arbeidstakere. Kostnadene med å lære seg et nytt språk er en reell kostnad som bør inngå

i grunnlaget for en migrasjonsbeslutning, eller i arbeidsgiveres strategier for å rekruttere utenlandsk arbeidskraft. Mindretallet mente at det i den norske velferdsstatens utforming allerede i utgangspunktet foreligger en implisitt subsidie av arbeidsinnvandring fra land med mindre utbygde velferdsordninger enn Norge, noe som kan bidra til høyere innvandring enn det som er samfunnsøkonomisk ønskelig, og til urimelig stor kostnad i form av dårlige lønns- og arbeidsforhold. Utvalgets mindretall mente samtidig at de samfunnsmessige utfordringene som manglende norskkunnskaper fører med seg, tilsier at det i en viss utstrekning bør være tiltak i offentlig regi, men at norskopplæringen ikke bør rettingstfestes. Mindretallet anbefalte at tilbudet om norskopplæring til arbeidsinnvandrere og deres familie styrkes gjennom å utvide eksisterende ordninger for norskopplæring, som norskopplæringsordningen eller en utvidelse av Kompetansepluss arbeid eller begge deler.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at arbeidsinnvandrere eller familieinnvandrere og flyktningar over 55 år ikkje har tilgang på noka form for organisert språkopplæring eller introduksjonsprogram i dag. Ikkje alle treng å meistre norsk på eit akademisk nivå, men alle treng arenaer der ein kan lære og praktisere kvar-dagsnorsk. Desse medlemene viser til NOU 2022: 18 og høyringa i Stortinget, der representanten frå Frelsesarmeen peika på at arbeidsinnvandrere frå EØS-land er ekstra sårbare for å bli utnytta av useriøse arbeidsgivarar og kriminelle nettverk, mykje på grunn av manglende norskkunnskap og låg organisasjonsgrad. Desse medlemene viser til at fylkeskommunen har yrkesnorsk som eit fag, og det ville vere eit svært nyttig tilbud for mange arbeidsinnvandrere saman med generell arbeidslivkunnskap. Samtidig må ein ta omsyn til at dette er ei gruppe som er i arbeid og som vil ha avgrensa med tid, og dermed har mindre kapasitet til å gjennomføre kurs i tillegg til jobb. Difor vil praktisk tilrettelegging saman med arbeidsgjevar, fagrørsla, frivillige organisasjonar og kommunen vere viktig.

Med bakgrunn i dette fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa teste ut og gje ei utgreiing om regionale velkomstilbod til arbeidsinnvandrere med tilrettelegde språkkurs og informasjon om rettar, plikter, norsk arbeidsliv og lokalsamfunn.»

«Stortinget ber regjeringa legge til rette for gratis språkopplæring og tilpassa introduksjonsprogram for innvandrere mellom 55 og 60 år.»

2.4.4 STYRKET DELTAKELSE I ARBEIDSLIVET

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, merker seg at mange innvandrere har en løsere tilknytning til arbeidslivet

enn befolkningen ellers, med økt grad av midlertidighet og deltid. Flertallet merker seg at regjeringen mener en viktig del av integreringspolitikken ikke bare handler om økt sysselsetting, men også om å styrke situasjonen og forholdene i arbeidslivet for innvandrere. Flertallet viser til at for mange innvandrere opplever diskriminering og rasisme i arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at innvandrere i større grad enn befolkningen ellers står utenfor arbeid eller har en løsere tilknytning til arbeidslivet. Disse medlemmer mener arbeidsdeltagelsen blant innvandrere må økes. Disse medlemmer viser særlig til at kvinner som innvandrer til Norge, i større grad er utenfor arbeidslivet enn befolkningen ellers. Særlig blant kvinner er det behov for særskilte tiltak. Disse medlemmer viser til ordningen «Jobbsjansen». Jobbsjansen har gode resultater og bør benyttes mer. 74 pst. av deltagerne som avsluttet Jobbsjansen i 2022, gikk over til enten arbeid eller utdanning.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa fremme forslag om å øke antall plasser i Jobbsjansen i statsbudsjettet for 2025.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det i regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2024 foreslås å styrke Jobbsjansen slik at omtrent 240 flere hjemmeværende innvandrerkvinner får delta i ordningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at innvandrere som kommer til Norge, i større grad skal møtes med tydeligere krav og forventninger til deltagelse i arbeid og det norske samfunnet. Disse medlemmer mener at å stille tydelige krav til den enkelte handler om å ha tro på den enkelte, og at å stille krav er å stille opp. Disse medlemmer merker seg at regjeringen i retorikken er tydelige på at det skal stilles krav, men at dette ikke følges opp med konkrete tiltak.

Disse medlemmer viser til at en relativt høy andel av innvandrere er sosialhjelpsmottakere. Omtrent 8 pst. av innvandrerne mottar sosialhjelp, mens i den øvrige befolkningen er dette tallet rundt 2 pst. ifølge SSB. Innvandrere har også en i gjennomsnitt høyere månedlig utbetaling og er derfor overrepresentert i utbetalingen av sosialhjelp.

Disse medlemmer mener det trengs flere tiltak for å få flere sosialhjelpsmottagere ut i aktivitet, og disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, i første omgang opp til 40 år.»

«Stortinget ber regjeringen stille tydeligere krav om deltagelse i norskopplæring for foreldre som mottar gratis barnehage og som ikke deltar i arbeid, utdanning eller kvalifisering.»

Disse medlemmer er videre bekymret for at en for stor andel av personer med familieinnvandringstillatelse står utenfor arbeid. Disse medlemmer viser til at familieinnvandring utgjør 35 pst. av innvandringen til Norge siden 1990, og sysselsettingsandelen er lav, særlig blant familieinnvandrere med flyktning som referanseperson. Av personer som har kommet til Norge gjennom familiegjennforening til en person med flukt-bakgrunn, var bare 53 pst. sysselsatt i 2022. Disse medlemmer viser til at mange med familieinnvandringstillatelse har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram, og i enkelte tilfeller plikt til norskopplæring. Disse medlemmer mener likevel for mange faller utenfor, for eksempel enkeltpersoner som kommer til Norge gjennom familiegjennforening og ikke deltar i norskopplæring. Disse medlemmer mener det bør stilles tydelige krav også til personer som kommer til Norge gjennom familieinnvandring. Disse medlemmer viser særlig til at dette er viktig for å sikre at begge forsørgere kommer ut i arbeid, og at hver enkelt har mulighet til å leve et fritt liv. Disse medlemmer mener derfor ordningen med rett og plikt til norskopplæring og opplæring i samfunnskunnskap bør utvides til familieinnvandrere som i dag står uten annet tilbud. Disse medlemmer mener det kan ses hen til rettighetene beboere på asylmottak har. Videre er det mulig å se for seg et visst krav til egenbetaling og en gradvis innføring. Hvordan ordningen kan treffe best, bør utredes.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og gradvis innføre en ordning med rett og plikt til 200 timer norskopplæring og opplæring i samfunnskunnskap for personer med familieinnvandringstillatelse som ikke har rett eller plikt til å delta i introduksjonsprogram.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at målgruppen for opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er videre enn målgruppen for introduksjonsprogram, og gjelder personer mellom 18 og 67 år. Familiegjennforente som ikke har rett eller plikt til å delta i introduksjonsprogram, f.eks. familiegjennforente til personer som har permanent oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap, har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og

samfunnskunnskap. Arbeidsinnvandrere fra EØS-området og deres familiegjennforente har i dag verken rett eller plikt til å delta i opplæringen, mens arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS-området og deres familiegjennforente kun har plikt til å delta i opplæringen. Disse medlemmer viser til at det fremgår av Meld. St. 17 (2023–2024) at regjeringen vil vurdere å også gi arbeidsinnvandrere og deres familie en rett til norskopplæring og utrede nærmere hvordan dette bør innrettes.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at kommunen er en viktig aktør for å stille tydelige krav til hver enkelt innvandrere og gi den enkelte en klar forståelse av hvilke forventninger det norske samfunnet har til hver enkelt. Det kan dreie seg om deltagelse i arbeidsliv, men også deltagelse i lokalsamfunn, foreldremøter og forståelse av barn og kvinners rettigheter, for å nevne noe. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg innførte krav om at kommunene skal benytte seg av integreringskontrakt. Integreringskontrakten setter konkrete mål, og er et virkemiddel for å komme i dialog om forventninger i Norge.

Ordningen bør benyttes aktivt, og på denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle og forbedre ordningen med integreringskontrakt og sørge for at kommunene bruker ordningen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig å stille krav til innvandrere, slik at de tilpasser seg det norske samfunnet. Disse medlemmer mener det er viktig å ta et oppgjør med holdninger som bryter med de frihetsverdiene som det norske samfunn er bygget på. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets forslag om en helhetlig integreringskontrakt/samfunnskontrakt som bør inneholde krav om at innvandreren aksepterer norske lover, regler og frihetsverdier, for eksempel knyttet til likestilling, barneoppdragelse, demokrati, rettsstatens prinsipper, ytringsfrihet og religionsfrihet. Samtidig må det forpliktes til at barn skal oppdras i henhold til norske lover og regler, og at jenter og gutter skal ha samme muligheter og behandles likt. Konsekvenser ved brudd på integreringskontrakten er at man vil miste retten til permanent opphold, ikke få fornyet oppholdstillatelsen eller mister oppholdstillatelsen. Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:96 S (2023–2024) i justiskomiteen. Disse medlemmer vil også utvide dagens integreringskontrakt for deltakere på introduksjonsprogrammet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at ett av de viktigste tiltakene for å sikre at flere kommer seg ut i arbeid, er at innvandrere får den formelle kvali-

fiseringen arbeidslivet etterspør, og lærer seg norsk. Kompetansepluss og bransjeprogrammene er viktige kompetansepolitiske tiltak som med fordel kan brukes mer. Samtidig som norske bedrifter har et stort behov for flere fagarbeidere, har regjeringen kuttet betydelig i bransjeprogrammene, noe som har gitt en nedgang fra 435 tilbud i 2021 til 63 tilbud i 2023. Det er derfor et behov for å styrke og videreutvikle kompetansepolitikken.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle bransjeprogrammene ved å utvikle nye program og sikre tilbud om arbeidsrettet norskopplæring.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at de kompetansepolitiske tiltakene for voksne er godt tilpasset personer med innvandrerbakgrunn, med mål om å øke yrkesdeltagelsen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at bransjeprogram har en bredere tilnærming til kompetanse enn språkferdigheter, og skal bidra til fleksibel kompetanseutvikling for personer som har en tilknytning til bransjen. Det er partene i arbeidslivet som identifiserer og prioriterer kompetansebehov i de utvalgte bransjene, og deres valg er styrende for utlysningen i tilskuddsordningen. Dersom partene i bransjen ser behov for opplæring i yrkesnorsk, har de allerede mulighet til å gi støtte til disse tilbudene innenfor dagens ordning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at målet må være å få innvandrere ut i arbeid raskest mulig. Arbeid er sannsynligvis den beste måten å bli integrert i samfunnet på, lære språket, kulturen og normer. Disse medlemmer viser til at det er naturlig at mange innvandrere i starten har høyere grad av midlertidig arbeid og må arbeide med andre arbeidsoppgaver enn de opprinnelig ønsker frem til de er ordentlig integrert i samfunnet. Det viktigste er å komme seg ut i arbeid og bli selvforsørgende. Disse medlemmer mener at det ikke er riktig bruk av offentlige ressurser å gi arbeidsinnvandrere og deres familier en lovfestet rett til opplæring i samfunnskunnskap. Disse medlemmer mener det er viktig at kursene i norsk og samfunnskunnskap må holde høy standard, slik at de som har gjennomført og bestått, møter et arbeids- og samfunnsliv som tar vel imot dem.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at det er i ferd med å vekse fram ei ny gruppe fattige arbeidrarar i Europa og Noreg, difor er det svært viktig å intensivere arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Desse

medlemene viser til at Noreg treng arbeidskraft og at innvandrarak og flyktningar er ein ressurs med ulik bakgrunn og kompetanse. Skal ein lukkast med å inkludere alle på ein måte der alle kjenner seg trygge og får motivasjon til å bidra til samfunnet med sine ressurser, er det grunnleggjande at alle vert møtte med positiv interesse og med krav som står i samsvar med personen sin kompetanse og erfaringar.

Desse medlemene meiner regjeringa kjem med mange gode forslag og intensjonar i kapittel 11 «Økt formell kompetanse», og meiner det er viktig å forske på kva som er barrierar og hindringar, så ein ikkje stiller krav som vert umoglege å oppfylle for den enkelte. Her er det viktig å involvere innvandrarakane sjølve og lytte til deira erfaringar for å finne ut kva som må forbe-
trast.

Desse medlemene viser til KS sitt høyringsinnspel, der det vert åtvåra mot å la behovet for å få ukrainske flyktningar raskt i jobb gå på kostnad av det å finne rett jobb til rett person. Det er viktig å bygge på kompetansen den einskilde har og bruke tilstrekkeleg med tid og ressurser på å finne rett jobb til rett person. Desse medlemene viser til at fylkeskommunen har fått eit spesielt ansvar for å følgje opp flyktningar med høg utdanning, men manglar både kompetanse og ressurser til å utføre denne oppgåva. Desse medlemene meiner det er spesielt viktig å få på plass eit program for dei som kjem til landet med låg eller inga formell utdanning, slik at dei kan greie seg betre i det norske samfunnet. For somme kan korte yrkesretta løp vere bra, men det er også bra at regjeringa opnar opp for å endre integreringsloven slik at det vert mogleg å auke bruken av realkompetansevurdering og vurdere lang programtid for dei som har behov for det.

Desse medlemene viser til at Skattedirektoratet har skrive ut 1,3 millionar d-nummer for arbeidsinnvandrarak, og at det kan opphalde seg så mykje som 200 000 arbeidsinnvandrarak, særleg frå EØS-land, i Noreg. Desse medlemene viser til skriftleg spørsmål stilt av representanten Kjerstad til justis- og beredskapsministeren datert 24. april 2024 om når e-ID på høgt tryggleiksnivå kan bli tilgjengeleg for arbeidsinnvandrarak og andre grupper, slik at dei kan få tilgang til grunnleggjande tenester, som betaling i nettbank og tilgang til offentlege digitale søknadsskjema, med meir. Desse medlemene viser til høyringsbrevet til forslag om nye reglar i forskrift om pass og nasjonalt ID-kort, som understrekar at elektronisk ID til alle som oppheld seg lovleg i Noreg, vil vere eit svært viktig verk-
tøy for å redusere digitalt utanforskap og forebygge at arbeidarak vert utsette for ID-svindel og arbeidslivskriminalitet i Noreg.

Desse medlemene merkar seg at regjeringa har evaluert ordningar rundt mottak av dei ukrainske flyktningane. Desse medlemene meiner det er mykje

gode erfaringar rundt mottaket av denne gruppa som bør tene til inspirasjon for landet si handsaming av andre innvandrargrupper. Desse medlemene viser til at ukrainske fordrivne frå fyrste stund har hatt rett til å arbeide i landet. Desse medlemene meiner det er eit godt integreringspolitisk tiltak å la folk få delta på arbeidsplassar med den kompetansen og dei kvalifikasjonane dei har. Enkelte asylsøkjjarar lever lenge på mottak medan dei ventar på svar på sin søknad om opphaldsløyve. Desse må ofte vente lang tid på avgjerda, og det ville både vere lønsamt for samfunnet og for den einskilde å sleppe å leve på sida av samfunnet i så lang tid.

Difor fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til lovendring som gir alle asylsøkjjarar rett til å arbeide medan dei ventar på svar på sin asylsøknad.»

Desse medlemene viser til Institutt for samfunnsforskning, Rapport 2022:3, som har undersøkt samanhengar mellom etnisk mangfald og lønsemd i norske verksemder. Forskarane fann positiv samanheng mellom etnisk mangfald og lønsemd på eit overordna nivå. Analysen syner også ein korrelasjon mellom etnisk mangfald, lågare gjennomstrøyming av tilsette, lågare sjukefråvær og høgare driftsmargin. Desse medlemene meiner det er viktig å løfte fram dei gode døma, og stimulere leiarar både i offentleg og privat sektor til tydeleg å signalisere at innvandrarar sitt bidrag i samfunnet er viktig. Desse medlemene meiner at integreringsarbeidet i størst mogleg grad bør vere ein inkludert del av arbeidet med kommunal og regional utvikling, og at det vil føre til at innvandring vert sett meir på som ein utviklingsfaktor enn eit problem.

Desse medlemene meiner sosial dumping er ei alvorleg utfordring som også rammar arbeidsinnvandrarar. Det trengst etter desse medlemene si meining auka kontroll og strengare sanksjonar mot arbeidslivskriminalitet. Desse medlemene merkar seg at regjeringa vil gje regionale velkomstilbod til nykomne arbeidsinnvandrarar og vil understreke at det er viktig at opplæring av kva rettar dei har som arbeidstakarar i Noreg, bør vere del av dette tilbodet. Desse medlemene merkar seg at regjeringa vil «gjennomføre tiltak for å styrke fagorganiseringen blant innvandre og føre en politikk som stimulerer til økt organisasjonsgrad blant både arbeidstakere og arbeidsgivere». Dette er eit arbeid som desse medlemene støttar fullt ut. Vidare meiner desse medlemene at Kirkens Bymisjon kjem med nyttige forslag i sitt høyringsinnspel.

På denne bakgrunn fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa følgje opp tilrådingane frå Arbeidsinnvanderutvalget om å styrke bistanden til utnytta arbeidsinnvandrarar, styrke organisasjonane på feltet og styrke rettshjelpa i saker som gjeld lønnsinndrivning.»

«Stortinget ber regjeringa foreslå og utvikle incentivordningar knytte til det ordinære fylkeskommunale næringsutviklingsarbeidet som premierer og stimulerer verksemder som legg vekt på etnisk mangfald og inkludering.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at anbefalingene fra Arbeidsinnvanderutvalget allerede følges opp av regjeringen, blant annet gjennom oppfølgingen av handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, tiltak mot menneskehandel samt et eget kunnskapsprosjekt om bistand til arbeidsinnvandrere som blir utnyttet.

2.5 Del III Fellesskap og mangfold

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt meiner det er viktig med ein heilskapleg integreringspolitikk. Dette må skje både på det økonomiske, sosiokulturelle, sivilpolitiske og resepsjonelle området. Resepsjonell integrering dreier seg om at innvandrarar og etterkomarane deira opplever aksept som fullverdige medlemmer i samfunnet, og at rasisme og diskriminering avtek over tid. Det største hinderet for å delta er ofte økonomi, og det er fleire med innvandrarbakgrunn som lever trongbudd og med vedvarande låge inntekter enn elles i befolkninga. Dette påverkar både livskvalitet, helse og levealder. Fleire eldre med flyktning- og innvandrarbakgrunn og kort butid i Noreg er utestengde frå ein del ordningar som er sjølv-sagde for menneske som er fødte inn i det norske samfunnet.

Difor fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa gå gjennom lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg og kome tilbake til Stortinget med eit forslag til endringar som gir betre og meir føreseieleg inntektssikring for personar som har kort butid i Noreg og som har redusert arbeidsevne, eller er over 67 år og som ikkje har fulle rettar i folketrygda.»

Desse medlemene viser til at flyktningar og fordrivne ofte vil måtte bruke tid på å finne grunnleggande tryggleik og handtere traume og vonde opplevingar før dei greier å gjere seg nytte av opplæring og undervis-

ning fullt ut. Difor meiner desse medlemene det er viktig å legge til rette for heilskaplege, realistiske kvalifikasjonsløp, der situasjonen til den einskilde vert teken omsyn til så langt det er råd. Desse medlemene viser til mellom anna Røde Kors sitt høyringsinnspel, som åttvarar mot dei svært negative effektane av at asylsøkjarrar og flyktingar må leve med usikker opphaldsstatus over lang tid. Røde Kors understreka at både barn og vaksne vil få ei sterkare tilknytning til samfunnet dess lengre dei blir. Det er mykje som tyder på at også krigen i Ukraina kan kome til å bli langvarig, og at denne realiteten krev at samfunnet planlegg for dette i integreringsarbeidet.

Desse medlemene viser til det store arbeidet friviljuge organisasjonar gjer, og meiner at det er viktig å styrke arbeidet friviljuge organisasjonar gjer på integreringsfeltet, og gje desse meir føreseielege rammevilkår. Dei friviljuge organisasjonane utfyller og supplerer det offentlege integreringsarbeidet. Desse medlemene meiner det kan gjerast gjennom å gjere det mogleg å inngå fleirårige avtaler med staten gjennom ei open og kriteriebasert søknadsordning for ideelle og friviljuge organisasjonar på integreringsfeltet.

Medlemene i komiteen frå Høgre, Sosialistisk Venstreparti og Raudt fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa greie ut og kome tilbake til Stortinget med forslag om korleis friviljuge ideelle landsdekkande organisasjonar som driv integreringsarbeid, kan få meir føreseielege vilkår der tilskott vert gitt for tre eller fem år, slik at evaluering og ny søknad med eventuell ny avtale kan avklarast i god tid før gjeldande avtale går ut.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner ble fastsatt i forskrift som trådte i kraft 2. januar 2024. I forskriften fremkommer det at det kan søkes om tilskudd for inntil tre år, og at det ikke er nødvendig å søke om midler hvert år når det innvilges tilskudd for flere år. Ved flerårig tilskudd må tilskuddsmottakere sende inn framdriftsrapporter underveis i perioden, men det er tilstrekkelig at det sendes inn sluttrapport og årsregnskap etter siste året for tildeling.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til at omsorgstilbodet som einslege mindreårige asylsøkjarrar over og under 15 år får, er svært ulikt. Ifølgje FNs barnekomité er forskjellsbehandlinga i strid med barn sine rettar. Desse medlemene viser til Redd Barna sitt høyringsinnspel, der dei peikar på at det ikkje lenger er eit krav at kommunar gjer barnevernsvedtak for busetjing av einslege

mindreårige. Redd Barna reiser vidare bekymring rundt manglande og dårlege undersøkingar av relasjonar mellom barn og følgjeperson, og følgjepersonane si evne til å gje forsvarleg omsorg til barnet.

På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa flytte omsorgsansvaret for alle einslege mindreårige asylsøkjarrar, både før og etter busetjing, til barnevernet. Omsorgsansvaret skal heimlast i barnevernsloven.»

«Stortinget ber regjeringa overføre omsorgsansvaret for einslege mindreårige asylsøkjarrar mellom 15 og 18 år til barnevernet.»

«Stortinget ber regjeringa innføre ei generell plikt for barnevernet til å opne undersøkingssak og vurdere barnet sin omsorgssituasjon dersom eit barn bur privat hos andre enn foreldra.»

«Stortinget ber regjeringa kome med forslag til lovending som gir barn på asylmottak rett til barnehageplass.»

Desse medlemene viser til Kirkens Bymisjon sitt høyringsinnspel, der dei peikar på at det er mange som bur og arbeider i Noreg utan tilgang til sosialhjelp, butilbod, rett til fastlege eller moglegheit for bustøtte. Desse medlemene etterlyser tiltak som sikrar arbeidsinnvandrarrar og flyktingar viktige velferdsordningar.

På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa innføre bustadsosiale tiltak retta mot arbeidsinnvandrarrar.»

2.5.1 LEVEKÅR OG BARRIERER FOR DELTAKELSE

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, merker seg at regjeringen vil bygge ned barrierer for deltagelse på alle samfunnsarenaer. Flertallet viser til at for mange innvandrere opplever barrierer for deltagelse, for eksempel gjennom dårlige levekår, vedvarende lavinntekt, trangboddhet, diskriminering og rasisme. Videre utsettes for mange for negativ sosial kontroll, noe som kan begrense den enkeltes mulighet for å delta fritt i samfunnet. Flertallet viser til at barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i statistikken over barn som lever i vedvarende lavinntekt.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at samfunnet skal legge til rette for at alle har like muligheter uavhengig av foreldrenes bakgrunn. Gode levekår

og oppvekstvilkår for barn og unge er viktig for å sikre at hver enkelt har et godt grunnlag for å klare seg godt videre i livet. Disse medlemmer understreker at barnehage er en viktig arena for deltagelse, og merker seg at andelen med minoritetsbakgrunn som går i barnehage, er lavere enn for befolkningen ellers. Disse medlemmer mener kommunene i større grad må oppfordre til at barn med minoritetsbakgrunn bruker barnehage tilbudet. Disse medlemmer viser videre til Høyres forslag om redusert foreldrebetaling i barnehage for familier med dårligst råd, hvor familier med lavest inntekt kommer bedre ut enn med regjeringens ordning.

Disse medlemmer viser til at grunnlaget for utvikling og læring blir lagt i barnas første leveår. Dersom barn utvikler et godt fundament disse årene, øker sannsynligheten for en god utvikling videre. Det er en klar sammenheng mellom gode barnehager og hvordan barn gjør det videre i skoleløpet. Kvalitet og målrettede tiltak i barnehagen er derfor viktig for at barn skal få en god start og gode muligheter. Barnehage er ikke bare tidlig innsats, men også en viktig arena for utvikling, læring, sosialisering, inkludering og integrering. Disse medlemmer vil også understreke viktigheten av en god kunnskapsskole som legger til rette for at alle kan lære grunnleggende ferdigheter og fullføre videregående opplæring. Disse medlemmer vil fremheve at noe av det viktigste som kan gjøres for at barn lærer å lese, skrive og regne skikkelig, er å sikre et godt tilpasset utdanningstilbud tidlig i livet. Det innebærer tilgang på en barnehageplass med kvalitet i innholdet og trygge, kvalifiserte barnehagelærere, og en god kunnskapsskole med kvalifiserte lærere som tilpasser undervisningen til hver enkelt elev.

Disse medlemmer vil også påpeke at det er en utfordring at gutter med innvandrerbakgrunn i mindre grad fullfører videregående enn befolkningen ellers.

Disse medlemmer viser til at innvanderne bor mer sentralt enn befolkningen ellers. Disse medlemmer viser også til at i områder med store levekårsutfordringer er det ofte også en høy andel innvandrere. Det har ofte sammenheng med lavere arbeidsdeltagelse og derfor lavere inntekt, dårlige språkferdigheter og høy konsentrasjon av kommunale boliger. Disse medlemmer mener det trengs en bred innsats for å redusere levekårsutfordringene. Disse medlemmer viser blant annet til at det er behov for en boligpolitikk som legger til rette for at flere kan eie egen bolig. Disse medlemmer viser til at det i dag er flere ulike boligkjøpsmodeller på markedet som bidrar til å gi nye veier inn på boligmarkedet for dem som ikke har mulighet til å kjøpe en bolig på den tradisjonelle måten. De vanligste er ulike leie-til-eie-ordninger og deleie. Det er viktig å legge til rette for ulike boligkjøpsmodeller for å få flere inn på boligmarkedet. Disse medlemmer mener at det i tillegg til ulike boligkjøpsmodeller også må utvi-

kles andre tiltak for å få vanskeligstilte inn på boligmarkedet, få flere til å ha mulighet til å bo i boliger som er tilpasset livssituasjonen, og at det bør prøves ut nye boligmodeller for personer med særskilte boligbehov. Disse medlemmer viser til at regjeringen la fram Meld. St. 13 (2023–2024) Bustadmeldinga – Ein heilskapleg og aktiv bustadpolitikk for heile landet denne våren, og at den nå er til behandling i Stortinget. Disse medlemmer viser til at regjeringen i boligmeldingen peker på startlån som det viktigste boligpolitiske virkemiddelet for å få flere inn på boligmarkedet. Disse medlemmer viser til at under regjeringen Solberg ble det gjort flere endringer i Husbankens støtteordninger for å treffe de som trenger det mest, bedre. Disse medlemmer viser til at målgruppen for startlån ble snevret inn i 2014 til å gjelde langsiktig vanskeligstilte på boligmarkedet, samtidig som unge med gode inntektsutsikter ble tatt ut. Disse medlemmer viser til at før denne endringen, i 2013, var 22 pst. av dem som mottok startlån, vanskeligstilte, noen år etter at startlansordningen ble mer målrettet, i 2017, var 98 pst. av de som mottok startlån, vanskeligstilte. Disse medlemmer understreker at Husbankens rolle må være et effektivt og treffsikkert hjelpemiddel for å hjelpe de svakeste inn på boligmarkedet. Disse medlemmer merker seg at regjeringen i boligmeldingen foreslår å igjen utvide gruppen som mottar startlån, og disse medlemmer mener at dette tiltaket vil gå ut over de som står lengst unna boligmarkedet.

Disse medlemmer mener det er en særskilt utfordring at enkelte store familier bor trangt. Målrettede tiltak som områdesatsinger i byområder med store utfordringer er også viktige tiltak. Mens tiltak iverksettes for å forbedre situasjonen i områder med store levekårsutfordringer, bør det ikke bosettes nye flyktninger i de nevnte områdene, og disse medlemmer viser til at bosetting omtales i del I av integreringsmeldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Husbanken har en sentral rolle i å løse de boligpolitiske utfordringene. Disse medlemmer viser til at regjeringen sammen med Sosialistisk Venstreparti har styrket Husbanken med 10 mrd. kroner siden 2022. Utlånsramma har blitt økt både for å bygge studentboliger og gi flere startlån, og det er bevilget 1 mrd. kroner til kommunale utleieboliger.

Disse medlemmer viser videre til at det i flere byer er en tendens til at segregering og levekårsproblemer hopper seg opp i visse områder. Disse områdene er ofte preget av «gjennomtrekk», der færre eier sin egen bolig og mange bor trangt. Disse medlemmer viser til at regjeringen nylig har sendt på høring et forslag til lovendring som gir kommunene flere verktøy i plan- og bygningsloven for å legge til rette for en variert bolig-

sammensetning. Disse medlemmer viser til at dette vil være et godt styringsverktøy i arbeidet med å løfte levekårsutsatte områder.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at dårlige levekår, lite mestring i hverdagen og få meningsfylte fritidsaktiviteter gjør ungdom sårbare for å bli rekruttert inn i en kriminell løpebane. Disse medlemmer viser til at det i meldingen omtales at innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre lenge har vært overrepresentert i kriminalstatistikken, og at de er overrepresenterte når det gjelder risikofaktorer for kriminalitet. Tall fra 2017–2022 viser også at innvandrene og norskfødte med innvandrerbakgrunn samlet sett også oftere er registrert som ofre for anmeldt kriminalitet enn befolkningen ellers. Disse medlemmer viser til at det har vært en økning i antallet siktelser blant unge under 18 år siden 2016, og at ungdoms- og gjengkriminalitet er et økende problem i alle norske storbyer. Disse medlemmer er bekymret for utviklingen, og mener at god integreringspolitikk er viktig for å forebygge ungdoms- og gjengkriminalitet. Disse medlemmer viser videre til at tiltak som reduserer utenforskapet, kan bidra til å stoppe utviklingen, og mener at man også må slå hardt ned på gjenger, organisert kriminalitet og lovbrudd. Disse medlemmer viser til at Høyre har fremmet en rekke forslag for å bekjempe ungdoms- og gjengkriminaliteten, som for eksempel hurtigspor for fengsling av ungdoms- og gjengkriminelle. Disse medlemmer merker seg at regjeringen ikke har fulgt opp dette.

Disse medlemmer viser til at rasisme og diskriminering er en barriere for deltagelse. Disse medlemmer viser til at mange opplever hatkriminalitet. Det trengs flere tiltak for å slå ned på hatkriminalitet. Disse medlemmer merker seg at Ekstremismekommisjonen i NOU 2024: 3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet har anbefalt at det utarbeides en handlingsplan mot hatkriminalitet. Disse medlemmer viser til at Høyre har foreslått dette tidligere, og mener det er på høy tid at regjeringen følger opp anbefalingen fra nevnte NOU.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan mot hatkriminalitet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet, nå er sendt på høring, og at forslagene fra NOU-en vil bli behandlet i den videre oppfølgingen fra regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig å bygge ned barrierer for deltakelse i samfunnet. Det handler om mange aspekter, alt fra viktigheten av raskt å komme seg ut i arbeid, få forståelse og respekt for grunnleggende verdier i samfunnet, nulltoleranse for negativ sosial kontroll, at stønader/ytelser ikke er for høye og at en stilles til ansvar for sine handlinger og valg. Disse medlemmer viser til at negativ sosial kontroll og æresrelatert vold har alvorlige konsekvenser for dem som er utsatt. Disse medlemmer viser til at dette problemet gjelder særlig noen innvandremiljøer. Disse medlemmer viser til at sosial kontroll og æresvold/æresdrap ikke er nytt problem, men har eksistert i alle år. Disse medlemmer mener årsaken til problemene skyldes at samfunnet ikke har turt å stille krav til innvandrere om at det er de som må tilpasse seg det norske samfunnet, ikke omvendt. Disse medlemmer mener det er viktig å ta et oppgjør med holdninger som bryter med de frihetsverdiene som det norske samfunnet er bygget på. Æreskultur bidrar til å begrense borgernes rettmessige personlige frihet. Selv om de fleste er imot tvangsekteskap, har det vært en stilltiende aksept for at det praktiseres arrangerte ekteskap i innvandremiljøer, noe som i mange tilfeller bare er en variant av tvangsekteskap. Disse medlemmer mener en del av løsningen er å stille klare krav og forventninger til ikke-vestlige innvandrere som bosetter seg i Norge. Disse medlemmer viser til at 24. januar 2024 kunne man lese følgende på Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets hjemmeside:

«Aldri før har Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og ærerelatert vold håndtert så mange saker som i 2023.»

Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:96 S (2023–2024), som inneholder flere konkrete tiltak fra Fremskrittspartiet rettet mot æreskriminalitet.

Disse medlemmer viser til at det har vært en bekymringsfull utvikling av organisert kriminalitet i Norge gjennom det siste året, og da særlig i hovedstaden. Dette har utviklet seg dithen at man nå opplever grove voldsepisoder med bruk av våpen i det offentlige rom. Politiet har kommunisert at det i mange av disse tilfellene dreier seg om interne oppgjør i hovedstadens kriminelle miljøer. Disse medlemmer mener denne utviklingen må møtes med resolute grep som synliggjør samfunnets nulltoleranse for gjengkriminalitet. Det er tale om alvorlig kriminalitet som undergraver flere samfunnsfunksjoner, og som også er egnet til å skape frykt og utrygghetsfølelse i befolkningen. Det er nødvendig å møte dette samfunnsproblemet med flere virkemidler, som samlet må utgjøre en effektiv respons til denne uønskede utviklingen. Disse medlemmer vi-

ser til behandlingen av Dokument 8:7 S (2023–2024), jf. Innst. 86 L (2023–2024) og Lovvedtak 23 (2023–2024), hvor Fremskrittspartiet fremmet 13 forslag om tiltak for bekjempelse av ungdoms- og gjengkriminalitet.

2.5.2 HVERDAGSINTEGRERING OG FELLESARENAER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, merker seg at regjeringen vil bygge gode fellesarenaer som kan motvirke at det oppstår nye former for sosial ulikhet. Frivillighet, tilgang på meningsfulle fritidsaktiviteter og deltagelse i ulike organisasjoner er viktig for å sikre hverdagsintegrering. Flertallet merker seg at innvandreres deltagelse i valg og i demokratiet er svakere enn i befolkningen ellers. Færre innvandrere stemmer ved valg og færre stiller til valg.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at alle skal ha rett til å leve et fritt og selvstendig liv uten tvang og kontroll. Disse medlemmer merker seg at negativ sosial kontroll er mer utbredt blant innvandrene enn i befolkningen ellers. Disse medlemmer mener forebyggingsarbeidet må bli bedre. Det trengs mer kunnskap i tjenesteapparatet for å sikre at slik negativ sosial kontroll avdekkes, og at utsatte kan få nødvendig hjelp. Videre mener disse medlemmer det er avgjørende at foreldre får forståelse av hvilke rettigheter og plikter de har i Norge. Foreldreveiledningsprogram må forbedres, og veiledningen knyttet til barns rettigheter i Norge og ansvar som foreldre må forbedres.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre en opptrapping av antall mangfoldsrådgivere i forslaget til statsbudsjett for 2025.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt kompetanse på forebygging av negativ sosial kontroll i kommunale tjenestetilbud.»

«Stortinget ber regjeringen forbedre ettervernet for kvinner som har blitt utsatt for kjønnslemlestelse.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med foreldreveiledning forbedres, og at det gis særlig veiledning knyttet til temaene barns rettigheter i Norge og ansvar og plikter som følge av foreldreansvar i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det er viktig å bygge gode fellesare-

ner der innvandrere blir en del av storsamfunnet. Dette gjøres gjennom arbeid, fritidsaktiviteter, deltakelse i organisasjoner osv. Disse medlemmer mener det må slås hardere ned på de som motvirker dette og heller ønsker parallelsamfunn. Disse medlemmer viser til behandlingen av Dokument 8:22 S (2023–2024), jf. Innst. 225 S (2023–2024). Forslaget omhandlet å sikre at kommunene gis en klar lovhjemmel til å stanse virksomheter og fritidsaktiviteter rettet mot barn og unge som anses å ha en klart integreringshemmende effekt. Disse medlemmer viser til at forslaget ble fremmet i sammenheng med at mediene høsten 2023 rapporterte om at organisasjonen Islam Net er i full gang med oppussing av lokalene for det bebudede «Dawahsenteret» i Groruddalen.

2.5.3 OFFENTLIGE TJENESTER FOR EN MANGFOLDIG BEFOLKNING

Komiteen viser til meldingen, hvor det er et mål at alle skal motta likeverdige offentlige tjenester som er tilpasset individuelle behov, uavhengig av bakgrunn eller utgangspunkt. Komiteen viser til meldingen, hvor regjeringen gjør rede for tilstanden i ulike offentlige tjenester, herunder skole, barnevern og helsetjeneste, for å nevne noe.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, merker seg at regjeringen i arbeidet med å sikre likeverdige tjenester mener bedre informasjon og bruk av kvalifisert tolk er viktige tiltak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at gratis tolketjenester som hovedregel skal opphøre etter tre år, etter dette må den enkelte betale for eventuelle tolketjenester selv.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa greie ut og kome tilbake til Stortinget med forslag om korleis friviljuge ideelle landsdekkande organisasjonar som driv integreringsarbeid, kan få meir føreseielege vilkår der tilskott vert gitt for tre eller fem år, slik at evaluering og ny søknad med eventuell ny avtale kan avklarast i god tid før gjeldande avtale går ut.

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen endre bosettingskriteriene slik at det stilles tydeligere krav til kommunenes integreringsresultater dersom de skal ta imot flyktninger.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen pålegge kommunene å gjennomføre kartlegging av arbeidsmarkedet før bosetting av flyktninger.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen videreutvikle og forbedre ordningen med integreringskontrakt og sørge for at kommunene bruker ordningen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sikre økt kompetanse på forebygging av negativ sosial kontroll i kommunale tjenestetilbud.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen forbedre ettervernet for kvinner som har blitt utsatt for kjønnslemlestelse.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med foreldreveiledning forbedres, og at det gis særlig veiledning knyttet til temaene barns rettigheter i Norge og ansvar og plikter som følge av foreldreansvar i Norge.

Forslag fra Høyre og Rødt:*Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan mot hatkriminalitet.

Forslag fra Høyre:*Forslag 9*

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre bosettingskriteriene slik at flyktninger som hovedregel ikke skal bosettes i områder med en høyere innvandrersandel enn 25 pst.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen følge opp Fafo-rapport 2024:04 for å sikre at flere innvandrere får mulighet til å fullføre videregående opplæring.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen utrede og innføre nasjonale prøver for norskopplæring i introduksjonsprogrammet, med sikte på å oppnå bedre kvalitet i opplæringen i hele landet.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke antall plasser i Jobbsjansen i statsbudsjettet for 2025.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottagere, i første omgang opp til 40 år.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen stille tydeligere krav om deltagelse i norskopplæring for foreldre som mottar gratis barnehage og som ikke deltar i arbeid, utdanning eller kvalifisering.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen utrede og gradvis innføre en ordning med rett og plikt til 200 timer norskopplæring og opplæring i samfunnskunnskap for personer med familieinnvandringstillatelse som ikke har rett eller plikt til å delta i introduksjonsprogram.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen videreutvikle bransjeprogrammene ved å utvikle nye program og sikre tilbud om arbeidsrettet norskopplæring.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen sikre at de kompetansepolitiske tiltakene for voksne er godt tilpasset personer med innvandrerbakgrunn, med mål om å øke yrkesdeltagelsen.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sikre en opptrapping av antall mangfoldsrådgivere i forslaget til statsbudsjett for 2025.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:*Forslag 19*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan kommunenes utgifter i en situasjon med ekstraordinært høye flyktning- og asylansøkerbedre kan kompenseres, slik at kommunene kan prioritere både bosetting og tjenester til hele befolkningen, uten å svekke kommunenes økonomiske situasjon.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen sikre at alle voksne asylsøkere som bor på mottak, skal kunne få arbeidstillatelse mens de venter på svar på sin asylsøknad.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en definisjon av statsløshet i statsborgerloven.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringa greie ut om korleis ei ordning med interkommunal velkomstkoordinator for arbeidsinnvandrarar og flyktingar kan verte ein del av det regionale utviklingsarbeidet.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringa vurdere å styrke arbeidet med tilrettelegging for inngang til arbeidslivet for flyktingar ved å etablere lokale eller regionale jobbsentralar som supplement til Nav, samt utvikle betre kommunikasjonsplattformer med informasjon tilgjengeleg på fleire språk.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringa teste ut og gje ei utgreiing om regionale velkomstilbod til arbeidsinnvandrarar med tilrettelagde språkkurs og informasjon om rettar, plikter, norsk arbeidsliv og lokalsamfunn.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringa legge til rette for gratis språkopplæring og tilpassa introduksjonsprogram for innvandrarar mellom 55 og 60 år.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til lovendring som gir alle asylsøkjjarar rett til å arbeide medan dei ventar på svar på sin asylsøknad.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringa følgje opp tilrådingane frå Arbeidsinnvandrerrutvalget om å styrke bistanden til utnyttede arbeidsinnvandrarar, styrke organisasjonane på feltet og styrke rettshjelpa i saker som gjeld lønnsinndrivning.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringa foreslå og utvikle incentivordningar knytte til det ordinære fylkeskommunale næringsutviklingsarbeidet som premierer og stimulerer verksemdar som legg vekt på etnisk mangfald og inkludering.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringa gå gjennom lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg og kome tilbake til Stortinget med eit framlegg om endringar som gir betre og meir føreseieleg inntektssikring for personar som har kort butid i Noreg og som har

reduert arbeidsevne, eller er over 67 år og som ikkje har fulle rettar i folketrygda.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringa flytte omsorgsansvaret for alle einslege mindreårige asylsøkjjarar, både før og etter busetjing, til barnevernet. Omsorgsansvaret skal heimlast i barnevernsloven.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringa overføre omsorgsansvaret for einslege mindreårige asylsøkjjarar mellom 15 og 18 år til barnevernet.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringa innføre ei generell plikt for barnevernet til å opne undersøkingssak og vurdere barnet sin omsorgssituasjon dersom eit barn bur privat hos andre enn foreldra.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringa kome med forslag til lovendring som gir barn på asylmottak rett til barnehageplass.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringa innføre bustadsosiale tiltak retta mot arbeidsinnvandrarar.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 35*

Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til lovfesting av prinsippet om barns beste etter barnekonvensjonen artikkel 3, barns rett til å bli høyrde etter barnekonvensjonen artikkel 12 og barns rett til lek og fritid etter barnekonvensjonen artikkel 31.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 17 (2023–2024) – Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 28. mai 2024

Lene Vågslid

leder

Mari Holm Lønseth

ordfører

